

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Zinaida Galben-Panciu
Svetlana Galben
Stela Diaconu
Ion Botgros

științe

Manual pentru clasa a 2-a

Zinaida Galben-Panciu
Svetlana Galben
Stela Diaconu
Ion Botgros

științe

Manual pentru clasa a 2-a

Manualul a fost aprobat pentru reeditare prin ordinul Ministerului Educației al Republicii Moldova nr. 611 din 6 iulie 2015.

Manualul este elaborat conform curriculumului disciplinar și finanțat din resursele financiare ale Ministerului Educației.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova.

Școala/Liceul			
Manualul nr.			
Anul de folosire	Numele și prenumele elevului	Anul școlar	Aspectul manualului
			la primire
1			
2			
3			
4			
5			

- Dirigintele clasei trebuie să controleze dacă numele elevului este scris corect.
- Elevul nu va face niciun fel de însemnări în manual.
- Aspectul manualului (la primire și la returnare) se va aprecia: *nou, bun, satisfăcător, nesatisfăcător*.

Comisia de evaluare:

Lilia Spătari, grad didactic superior, Liceul Teoretic „Miguel de Cervantes Saavedra”, Chișinău

Lora Cocîrlă, grad didactic I, Liceul Teoretic „Ion Creangă”, Chișinău

Alla Ceculaeva, grad didactic II, Liceul Teoretic „Aleksandr Pușkin”, Chișinău

Aurelia Semeniuc, grad didactic I, Liceul Teoretic „N. V. Gogol”, Chișinău

Manualul a fost discutat în cadrul ședințelor Sectorului „Calitatea Educației”, IȘE.

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii *Prut Internațional*.

Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din acest manual este posibilă numai cu acordul scris al editurii.

Coordonator: *Zinaida Galben-Panciuc*

Redactor: *Tatiana Rusu*

Prezentare grafică: *Victoria Rață*

Copertă: *Sergiu Stanciu*

Paginare computerizată: *Zoe Ciumac*

© Editura *Prut Internațional*, 2015

© Zinaida Galben-Panciuc, Svetlana Galben, Stela Diaconu, Ion Botgros, 2015

Editura se obligă să achite deținătorilor de copyright, care încă nu au fost contactați, costurile de reproducere a imaginilor folosite în prezenta ediție.

Editura *Prut Internațional*, str. Alba Iulia nr. 23, bl. 1A, Chișinău, MD 2051

Tel./fax: (+373 22) 74 93 18; tel.: (+373 22) 75 18 74; www.edituraprut.md; e-mail: editura@prut.ro

Imprimat la *Combinatul Poligrafic*. Comanda nr. 50748

CZU 502(075.2)

§ 85

ISBN 978-9975-54-213-5

Dragă prietene!

Ești curios să află:

Cum crește iarba?

De ce plouă?

Cum apar pe lume fluturii?

De ce pleacă păsările toamna?

Ce este Soarele?

De ce apare curcubeul?

Atunci, fii prieten bun cu **Macocei**, **Varză-Dulce** și **Cip**. Ei te vor ajuta să afli răspunsul la aceste întrebări și la multe altele. **Observă** atent împreună cu aceștia lumea din jur. E o lume minunată!

Succes!

Autorii

AMINTEŞTE-TI!

DESCOPERĂ SINGUR!

INFORMEAZĂ-TE!

**EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ!
ACȚIONEAZĂ!**

LUCRU ÎN ECHIPĂ

INVITAȚIE LA DISCUȚIE

LUCRU ÎN PERECHE

BUCURIA CREAȚIEI

APLICĂ!

ACȚIONEAZĂ!

LECTIILE NATURII

Natura – lumea din jurul tău

zoducere

Vei ști:

- să definești termenul *natură*;
- să relatezi despre importanța protecției naturii.

Vei ști să faci:

- să observi natura din jurul tău;
- să compari corpuri;
- să apreciezi valoarea obiectelor de cultură.

Vei ști să acționezi:

- să alcătuiești un plan de acțiuni pentru ordinea din jur și menținerea ei;
- să creezi obiecte noi.

1. CE ESTE NATURA?

AMINTEŞTE-ȚI!

- Ce este *natura*?

Cuvinte-cheie:

- natură
- viață
- a ocroti
- om de știință

Învață să înveți!

Lectura unei imagini

1. Ce este imaginea (un desen, o fotografie)?
2. Ce redă ea (un colț din natură, un eveniment etc.)?
3. Care sunt elementele (obiectele) imaginii?
4. Ce mesaj transmite imaginea?

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Observă imaginea. Ce reprezintă?
2. Unde se află copiii?
3. Compară natura din imagine cu cea din localitatea ta.

INFORMEAZĂ-TE!

1

Natura este Pământul cu tot ceea ce se află pe el: *dealuri, ape, plante, animale, oameni*, precum și *Soarele, Luna, stelele* etc. Toate acestea formează un mediu frumos și bogat.

- Cum este natura patriei noastre – Republica Moldova?

2

Natura este casa noastră comună. Ea ne oferă cele necesare pentru **viață**: *aer, apă, lumină, căldură, hrana*. De aceea trebuie mereu să avem grija de natură.

– Cum îngrijești natura din localitatea ta?

3

De ce oare *plouă, apare curcubeul, după ziuă vine noaptea?* La aceste întrebări ne pot răspunde **oamenii de știință**. Ei cercetează natura. Despre descoperirile lor aflăm din *cărți, enciclopedii*, de la *televizor, internet* etc.

– Dacă ai deveni om de știință, ce ai vrea să cercetezi? De ce?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 a) Completează schema.

b) Continuă enunțul: *Natura este...*

LECTIILE NATURII

a) Citește poezia.

Fapte bune

De pe-acuma fapte bune
Cîte poți să faci ți-oi spune:
Poți să dai la porumbei
Mici fărîme, niște mei...

Poți, udînd cu stropitoarea,
Să ajuti să crească floarea,
iar pisoi mici și dragi
Poți de coadă să nu-i tragi.

După Victor Tulbure

b) Enumera și alte fapte bune pe care poți să le faci.

2 Răspunde la întrebările:

- Ce ne oferă natura?
- Ce fenomen al naturii ai obseruat de curînd? Descrie-l.

– Dacă te-ai întîlni cu un om de știință, ce îl-ai întreba?

BUCURIA CREAȚIEI

- Ilustrează prin desen frumusetea naturii din localitatea ta.

PLIMBARE DE STUDIU

- Observați natura din jurul localității în care trăiți. Descrieți-o. Ce nereguli ati observat?

ACȚIONEAZĂ!

- Participă la acțiuni de îngrijire a mediului din localitatea natală.
- Contribuie la menținerea ordinii în comunitate.

2. CORPURILE DIN NATURĂ

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Din ce se compune *natura*?
2. Cu ce se ocupă oamenii de știință?

- **Învață să înveți!**
- **Descrierea unui corp**
- 1. Denumirea
- 2. Forma, culoarea, dimensiunea
- 3. Importanța

Cuvinte-cheie:

- corp
- corp terestru
- corp ceresc

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Ce reprezintă imaginea?
2. Unde se află aceste obiecte? Descrie-le.
3. Plimbare de studiu
 - a) Mergi, împreună cu colegii tăi, în curtea școlii.
 - b) Recunoaște și numește obiectele din jur.
 - c) Ce știi despre acestea?

INFORMEAZĂ-TE!

- 1 În jurul tău sînt o mulțime de obiecte: *clădiri, arbori, animale, plante*, iar pe cer – *nori, stele* etc. Oamenii de știință le numesc **corpuri**.
- Numește **corpurile din jurul tău**.

2

Fiecare corp își are locul său în natură. Corpurile de pe Pămînt se numesc **corpuri terestre**. Cele de pe bolta cerească se numesc **corpuri cerești**.

– Dă exemple de **corpuri terestre, cerești**.

3

Corpurile din natură se află într-o legătură strânsă. Solul, împreună cu apa și soarele, alimentează plantele.

Plantele hrănesc o mare parte din animale. Pentru că se folosesc nechibzuit, unele plante și animale sînt pe cale de dispariție.

– Cu ce ne alimentăm noi, oamenii?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

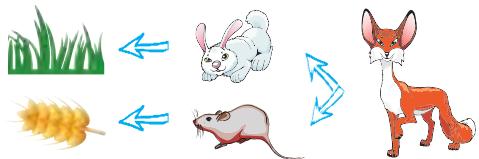
1 Numește câte 5 corpuri care se află:

- În clasă;
- pe cer;
- În camera ta;
- în pădure.

2 Completează enunțurile:

- Luna și stelele sînt corpuri cerești, pentru că (...).
- Muntele, rîul și căprioara sînt corpuri (...), deoarece (...).

3 a) Privește schema. Cine pe cine mănîncă?

b) Realizează și tu o astfel de schemă.

– Care corpuri sînt mai importante: terestre sau cerești?

Jucăți-vă după modelul:

Un copil: „Luminează și încălzește”.
Alt copil: „Soarele, corp ceresc”.

LECȚIILE NATURII

• Ai ce învăță de la o floare? Ce?

Învăță de la toate

Învăță de la nufăr să fii mereu curat...
Învăță de la floare să fii gingaș ca ea.
Învăță de la miel să ai blîndețea sa.
Învăță de la păsări să fii mereu în zbor...

Rudyard Kipling

• Cine te mai învăță? Relatează.

ACȚIONEAZĂ!

- Află ce plante, animale rare sau pe cale de dispariție sînt în localitatea ta.
- Scrie mesaje cu îndemnuri de protejare a acestora și difuzează-le (vecinilor, prietenilor, locuțnicilor).

3. CORPURILE TERESTRE

AMINTEŞTE-ȚI!

- Ce fel de coruri cunoști? Exemplifică.

Cuvinte-cheie:

- corp viu
- corp neviu
- corp natural
- corp artificial

1

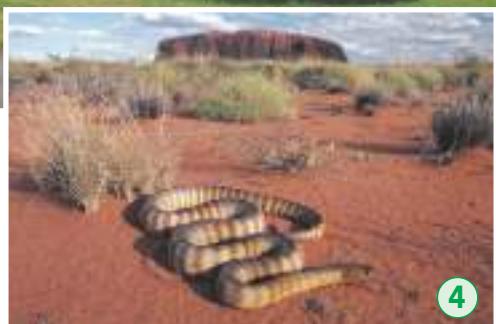
2

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
- 1. Enumeră corurile reprezentate în imagini.
- 2. Încearcă să descrii aceste coruri.

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

1

Ai observat că unele coruri, precum omul, cîinele, șarpele, arboarele, se *nasc*, *respiră*, se *hrănesc*, *cresc*, se *înmulțesc*, *îmbătrînesc* și *mor*. Ele se numesc **coruri vii** (*cu viață*). Apa, solul, piatra etc. nu au aceste însușiri. De aceea se numesc **coruri nevii** (*fără viață*).

- Dă exemple de **coruri vii** și **coruri nevii** din jurul tău.

2

– Citește schema:

CORPURI

naturale

create de natură

- munți
- oameni
- ape
- animale
- nori
- plante

artificiale

create de om

- clădiri
- cărți
- mașini
- telefoane
- fîntâni
- haine

– Ce obiecte din jurul tău sănătău sunt create de om? Pentru ce au fost create ele?

3

Natura a oferit omului și modele pentru crearea unor obiecte. De exemplu, pentru a construi avionul, el s-a inspirat de la păsări.

– De la cine s-a inspirat omul pentru a crea aspiratorul, seringa, plasa de pescuit, aparatul de uscat părul?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Dă exemple de corpuri:

- ✓ vii și naturale;
- ✓ nevii și artificiale;
- ✓ nevii și naturale.

2 Descrie corpurile folosind informația din lecție.

BUCURIA CREAȚIEI

- Alcătuiește o poveste despre viața unei flori. Poți folosi computerul, tableta, internetul.

Monumentul

„Doina și Ion Aldea-Teodorovici”,
creat de sculptorul Iurie Canașin

• Află mai mult despre acești doi patrioți ai neamului.

LUCRU ÎN PERECHE

- Comparați două corpuri la alegere.

ACȚIONEAZĂ!

- Creează un obiect nou din unul vechi sau din materiale din natură: ghinde, crengute, seminte, conuri etc.

AUTOEVALUARE

Acum știu și pot...

1 ... să explic printr-o propoziție ce este *natura*.

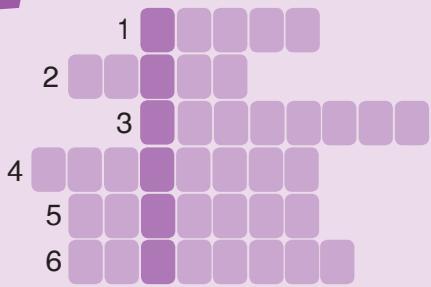
2 ... să enumăr cel puțin 2 acțiuni de protejare a naturii.

3 ... să indic A (adevărat) sau F (fals) în dreptul fiecărei afirmații:

- a) Piatra se înmulțește, respiră, crește, moare.
- b) Ursul se naște, se înmulțește, respiră, se hrănește, crește, moare.

4 ... să numesc câte 2 corpuri:
terestre/cerești; vii/nevi; naturale/artificiale.

5

... să completez careul cu termenii noi învățați:

1. Corpuri fără viață.
2. Natura ne oferă tot ce este necesar pentru (...).
3. Corpuri care se află pe Pămînt.
4. Corpuri create de natură.
5. Corpuri de pe cer.
6. Omul, animalele și (...) sunt corpuri vii.

Răspunsuri: 1) nevi; 2) viață; 3) terestre; 4) naturale; 5) cerești; 6) planete.

6 ... să descriu în 4–5 enunțuri imaginea alăturată.

7 ... să compar corpurile din imaginile

A și **B**.

8

... să formulez 3–4 propoziții despre natura țării mele – Republica Moldova.

Lumea vie

MODUL
2

Vei ști:

- să recunoști mediile de trai ale vietuitoarelor;
- să relatezi despre importanța vietuitoarelor pentru natură.

Vei ști să faci:

- să observi schimbările în lumea vie;
- să alcătuiești comunicări despre mediile de viață;
- să aplici tehnici de învățare eficientă;
- să sădești plante.

Vei ști să acționezi:

- să participe la acțiuni de amenajare a locuității natale;
- să adopti comportamente civilizate;
- să ocrotești, îngrijești animalele și plantele.

1. LOCUL DE TRAI AL OMULUI

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce fel de corperi există în natură?
2. Din care grup face parte omul?

Cuvinte-cheie:

- localitate rurală
- localitate urbană
- sătean
- orășean

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile. Ce reprezintă acestea?
1. Care localitate seamănă cu cea în care trăiești?
 2. Cu ce se ocupă oamenii la sat? Dar la oraș?

2

INFORMEAZĂ-TE!

1

Oamenii trăiesc în diverse localități. **Localitatea** este o așezare omenească situată într-un anumit mediu natural. Localitățile pot fi **rurale** (*sătești*) sau **urbane** (*orășenești*).

- În ce fel de localitate trăiești? Cum este ea?

2

– Citește schema:

LOCALITĂȚI

rurale (sătești)

- săteni;
- case cu 1–2 nivale;
- drumuri înguste;
- grădini, vii, livezi;
- ferme;
- profesii: *agricultori, tîmplari, cizmari, brutarri, fermieri, medici, învățători* etc.;
- aer curat.

urbane (orășenești)

- orășeni;
- blocuri;
- bulevarduri, străzi largi;
- grădini publice, parcuri;
- instituții: *universități, spitale, fabrici, uzine* etc.;
- monumente, teatre, muzee;
- profesii: *avocați, ingineri, muncitori, oameni de știință, medici, învățători* etc.;
- aer mai puțin curat.

3

Localitatea în care trăim trebuie înfrumusetată și menținută în ordine. Pentru aceasta: *sădește plante, arbusti; îngrijește fîntîni, izvoare, străzi; nu arunca gunoaiele la întîmplare* etc.

– Localitatea ta este curată, frumoasă? Argumentează.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Alege varianta potrivită:

- Eu locuiesc într-o localitate: *rurală/urbană*.
- Casa în care trăiesc are: *un nivel/mai multe nivale*.
- Aș dori să locuiesc în viitor: *la sat/la oraș*, pentru că (...).

2 a) Completează schema:

Ocupațiile		sătenilor: ...
		orășenilor: ...

- Cu ce se ocupă părintii tăi? Îți ajuti și tu? Povestește.
- Ce îți dorești să devii? De ce?

3 Descrie imaginea alăturată.

PLIMBARE DE STUDIU

- Organizați o vizită la o fabrică/la un fermier/meșteșugar în gospodărie. Aflați cît mai multe lucruri despre munca acestora. Realizați un poster.

a) Invită-l pe Macocel în vizită.

Povestește-i despre localitatea ta.

Repere: denumirea, tipul, aspectul, ocupația oamenilor, personalități marcante, monumente istorice etc.

b) Imaginează-ți cum va arăta localitatea ta peste 100 de ani. Desenează-o.

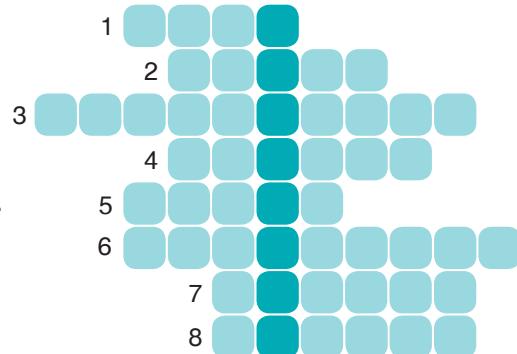
JOC

a) Află denumirea celui mai mare și mai important oraș din Republica Moldova.

1. Casă cu mai multe etaje.
2. Oraș din inima codrilor.
3. Cuvînt cu sens apropiat pentru „așezare omenească”.
4. (...) de la sat au un nivel sau două nivale.
5. Localitățile sînt situate într-un (...) natural.
6. Localitatea este o așezare (...).
7. Persoană care locuiește la sat.
8. Localitatea poate fi urbană sau (...).

b) Ce cunoști despre acest oraș?

c) Ce sentimente nutrești față de capitala noastră?

1) bloc; 2) Oraș; 3) localitate; 4) caselă; 5) mediu; 6) omenească; 7) satelan; 8) rurală.

Răspunsuri:

BUCURIA CREAȚIEI

- Realizează o cărtulie despre o sărbătoare națională/locală/religioasă, o tradiție, un obicei care se respectă în localitatea ta.

ACTIONEAZĂ!

- Participă cu colegii la acțiuni de îngrijire, amenajare a localității natale: *plantarea unui gard viu; strîngerea gunoaielor; văruirea pomilor; curățarea terenului de joacă; ornamentarea gazoanelor* etc.

2. MEDIUL FAMILIAL

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Unde locuiește familia ta?
2. Cum arată casele din localitatea ta?

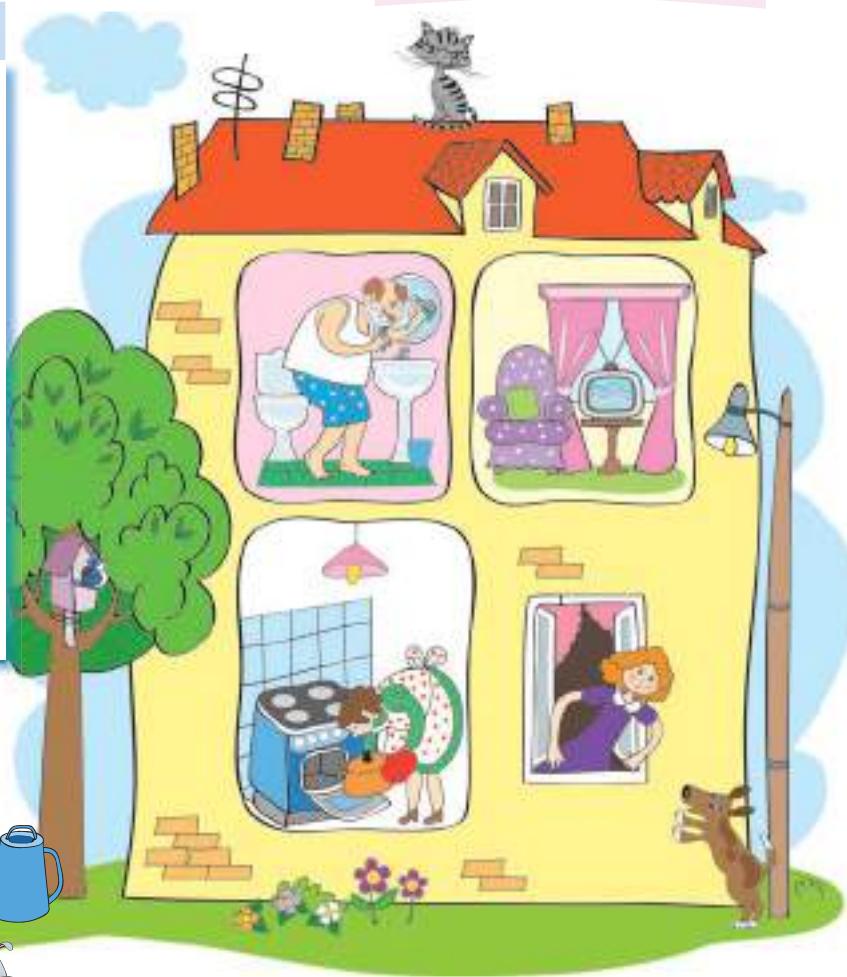

Cuvinte-cheie:

- familie
- membru al familiei
- mediu familial
- locuință
- drepturi și responsabilități

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Privește imaginea. Ce redă aceasta?
2. Ce crezi că este o *familie*?
3. Cine formează familia ta?
4. Cum e în familia ta? (Cine și ce face; cum comunicăti; care este comportamentul unuia față de celălalt.)
5. Un animal de companie (*un cîine, o pisică*) poate fi considerat membru al familiei? Argumentează.

INFORMEAZĂ-TE!

1 Fiecare copil are dreptul la o **familie**. O familie constă, de obicei, din mai mulți membri: *mamă, tată, frate, soră, bunic, bunică*. Ei se iubesc, se respectă, se ajută reciproc. Fiecare membru al familiei are drepturi, dar și responsabilități.

– Ce drepturi, responsabilități ai tu în familie?

2

Familia petrece o bună parte din timp în **locuință**. Locuințele se deosebesc prin formă și mărime. Ele sînt construite din *lemn, piatră, beton, cărămidă* și din alte materiale.

O locuință se compune, de obicei, din *bucătărie, dormitoare, hol, baie* etc.

Casele din mediul rural diferă de cele din mediul urban. Primele sînt mai încăpătoare, au *poduri, beciuri* etc. Cea mai spațioasă cameră este **casa mare**, destinată oaspeților.

1

- Ce poți relata despre locuință ta?

3

O locuință trebuie menținută în ordine, amenajată frumos, aerisită. Necesită îngrijire și spațiul din jurul casei: *curtea, grădina, strada, fîntîna* etc.

- De ce este important să menținem locuință curată, frumoasă?

2

AFLĂ MAI MULT!

În lume există locuințe caracteristice doar unor popoare: *amerindieni* (A), *eschimoși* (B).

INVITAȚIE LA DISCUȚIE!

- a) 1. Crezi că toți copiii au o *familie*?
2. Cum se numesc copiii fără părinți?
3. Unde trăiesc acești copii?
4. Ai vizitat, ai ajutat vreodată astfel de copii? Relatează.
5. Ce mai poți face pentru unii dintre ei?

- b) **Acțiuni de caritate.**
Sfătuți-vă cu învățătoarea, părinții și vizitați copii care sînt mai triști ca noi.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Răspunde la întrebările:

- Ce este o *familie*?
- Ce relații trebuie să existe între membrii unei familii?
- Cum trebuie să arate o locuință?

LUCRU ÎN PERECHE

• Descrie locuința ta:

- ✓ aspectul exterior / interior;
- ✓ contribuția fiecărui membru la menținerea ordinii, la decorația, la amenajarea casei;
- ✓ locul tău preferat în locuință.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

a) Situații-problemă. Ce faci dacă ești singur acasă și:

- s-a defectat un robinet și apa curge necontrolat?
- ți-ai rănit degetul în timp ce tăiai pâine?
- ai conectat televizorul, dar din priză săr scînteie?

b) Reține numerele de telefon:

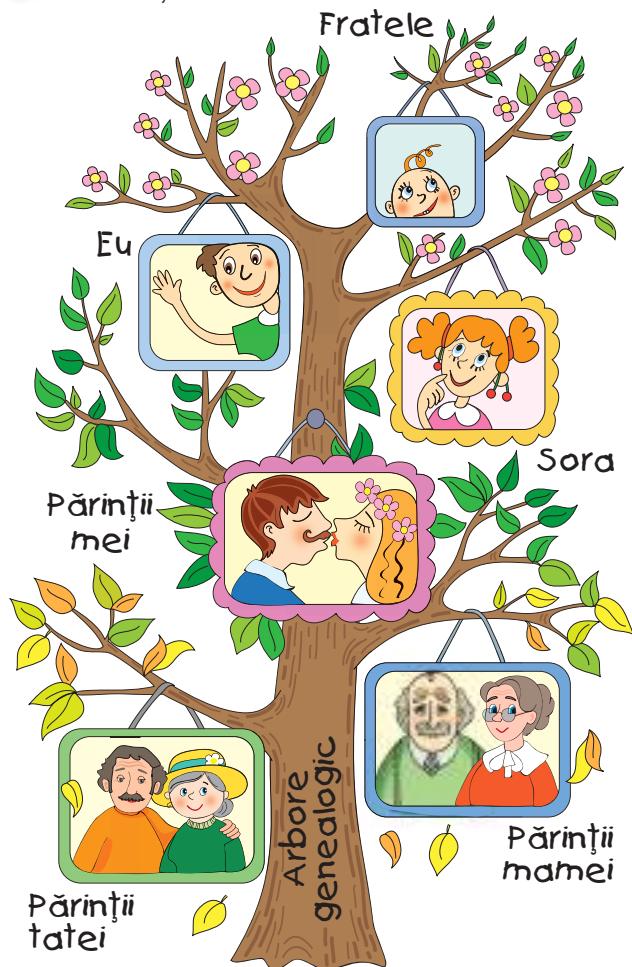
- 901** – pompierii;
902 – poliția;
903 – ambulanță;
911 – serviciul situații excepționale.

3 Relatează despre tradițiile și obiceiurile respectate în familia ta.

2 a) Citește desenul.

b) Realizează arborele genealogic al familiei tale.

ACȚIONEAZĂ!

- Ce părere au cei din familia ta despre tine?
- Ce crezi că ar trebui să schimbi în comportamentul tău? Cum o vei face?

3. MEDIUL ȘCOLAR

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Cum se numește școala în care înveți?
2. De ce frecventezi școala?

Cuvinte-cheie:

- școală
- mediu școlar
- învățător
- elev
- program școlar
- colegi de clasă
- colegi de școală

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Formați 4 echipe. Alegeti câte o imagine și descrieți-o. *Plan:*
 - a) Ce activități reprezintă imaginea?
 - b) Unde se desfășoară acestea?
 - c) Cine dirijează activitățile școlare?
 - d) Ce importanță au aceste activități pentru voi?
 - e) Care sunt responsabilitățile voastre ca elevi?
 - f) Ce reguli de comportament există în școală/clasa în care învațați?

2

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

1

Școala reprezintă mediul în care învață copiii. Aici ei deprind să citească, să scrie, să calculeze, să comunice, să se comporte frumos. Ei sunt instruiți de către **învățători**. Frecventarea școlii este obligatorie.

– Tu ce înveți la școală?

2

O școală are săli de clasă, ateliere, bibliotecă, teren și sală de sport, cantină etc. Elevii învață mai multe discipline după un program școlar (orar), care se respectă întocmai.

– Care este disciplina ta preferată? De ce?

3

Fiecare copil are dreptul la educație. Părinții și statul îi respectă acest drept. El are și îndatoriri: să învețe bine, să se comporte și să comunice frumos, să mențină ordinea în clasă și în școală.

– Cum îți respectă îndatoririle de elev?

4

Împreună cu tine învață și alți copii. Ei sunt colegii tăi de clasă. Copiii care frecventează aceeași școală sunt colegi de școală.

– Cum te înțelegi cu colegii tăi de clasă și de școală?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 a) Adevărat sau fals?

- ✓ Școala este mediul în care copiii se odihnesc.
- ✓ Frecvențarea școlii este obligatorie.
- ✓ Elevii învață după un program stabilit.
- ✓ Copiii au doar drepturi.

b) Corectează afirmațiile false.

4 Ce succese/insuccese ai avut în ultimul timp? Cum procedezi în ambele cazuri?

JOC

„Reporterul”

a) Răspunde la întrebarea lui Macocel:

- Ce mai poate fi considerat drept o școală?

b) Ce învață Varză-Dulce la școală? Dar tu?

- Învaț cum să mă păzesc de vulpe!

2 Enumeră drepturile și îndatoririle tale la școală:

drepturi	îndatoriri
...	...

3 Descrie o zi de școală.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

a) Ce ați schimba în programul școlar? De ce?

b) Prezentați ideile.

ACȚIONEAZĂ!

- Stabilește dacă se respectă regulile clasei, școlii.
- Urmărește în continuare respectarea acestora.

4. MEDIUL SOCIAL

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Unde te mai poți afla în afară de acasă și la școală?
2. De ce mergi în acele locuri?
3. Ce reguli respecti cînd ești în magazin, pe stradă, în parc etc.?

1

2

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Observă imaginile.
2. Discută cu colegii în baza imaginilor.

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

- 1 Dintotdeauna omul a avut nevoie să comunice cu semenii săi. *Colegi, prietenii, vecinii, cei pe care îi întâlnim pe stradă, în magazine, la odihnă etc.* formează **mediul social**.

– Ce relații ai cu cei din jurul tău? Dă exemple.

2

Pentru a trăi în bună înțelegere cu alți oameni, trebuie să respecti anumite **reguli de conviețuire**. Iată cîteva dintre ele:

- ✓ Vorbește și comportă-te *politicos*. ✓ Fii punctual.
- ✓ Ajută-l pe cel care are nevoie de tine. ✓ Demonstrează toleranță.
- ✓ Tine-ți promisiunea făcută.

- Ce reguli respecti tu?

3

Ai auzit, probabil, spunîndu-se despre cineva că este **bine-crescut**.

- Ce înțelegi prin *bună-creștere*?

Folosește-te de schema alăturată.

5

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

- 1 Explică termenii *conviețuire*, *bine-crescut*.
- 2 a) Relatează o situație în care ai apelat la cineva după ajutor.
b) Cum procedezi tu atunci când îți se cere ajutorul?
- 3 a) Folosind schema 5, încearcă să te caracterizezi.
b) Care dintre calitățile indicate crezi că trebuie să îți le dezvolti? De ce?

A

B

JOC

„Oglinda”

Jucăti, pe rînd, cu colegul de bancă rolul oglinzelui folosind adresarea:
– Oglindă, oglinjoară, spune-mi cum mă vezi?

LUCRU ÎN ECHIPĂ

- a) Discutați comportamentele copiilor din imaginile A, B, C.
- b) Formulați reguli de comportament decent între semeni urmărind respectarea lor.

C

ACȚIONEAZĂ!

- Folosește-ți cât mai des calitățile.
- Cunoșcîndu-ți defectele, gîndește-te cum să scapi de ele.

5. MEDIILE DE VIAȚĂ ALE ANIMALELOR

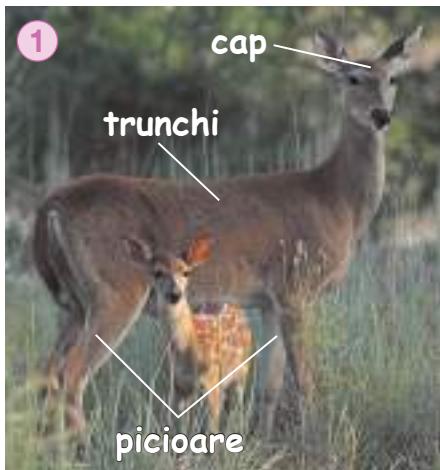
AMINTEȘTE-ȚI!

1. Care sînt mediile de viață ale omului?
2. Unde trăiesc animalele?
3. Care este importanța lor?

Cuvinte-cheie:

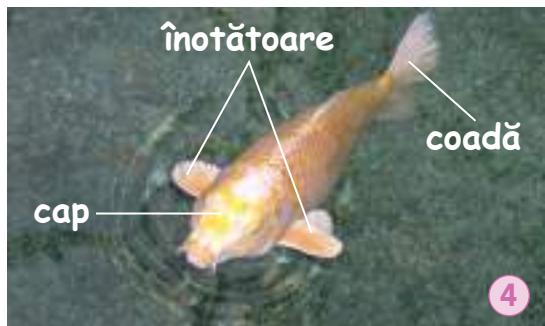
- mediu de viață
- mediu terestru
- mediu subteran
- mediu acvatic
- mediu aerian

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Recunoaște animalele din imagini.
2. Unde locuiește fiecare dintre ele?
3. Prin ce se aseamănă/se deosebesc aceste animale?

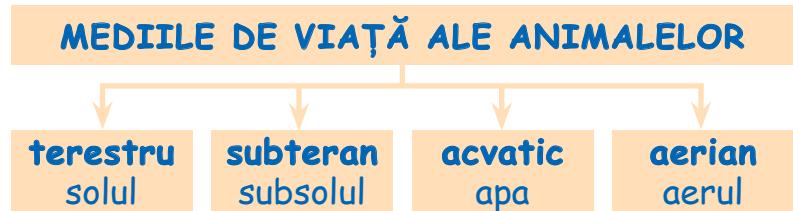
INFORMEAZĂ-TE!

1 Animalele trăiesc în diferite **medii**: *pe sol, în sol, în apă, în aer*. Acolo ele își găsesc *adăpost, hrana și se înmulțesc*.

– Citește schema:

2

Forma, culoarea corpului, modul de deplasare a animalelor depind de mediul în care trăiesc.

– Descrie animalele reprezentate în tabel.

Animalul	Mediu de viață	Descrierea corpului	Modul de deplasare	Hrana
	terestru	blană scurtă	sare, merge pe patru picioare	plante, animale
	subteran	corp alungit, piele subțire, umedă	se tîrăște săpînd tuneluri (afinează solul)	resturi de plante din sol
	aerian	aripi, pene, cioc	prin zbor	semințe, insecte, viermi, animale mici
	acvatic	corp alungit, luncos, solzi (la pești), înotătoare, coadă	prin înot	plante și animale mici de apă

3

Teritoriul Republicii Moldova este populat de multe animale: *căprioare, viezuri, fazani, dropii, somni, crapi* etc. Unele dintre ele sunt rare, altele – pe cale de dispariție: *pisica sălbatică, lebăda cîntătoare, vidra, cocostîrcul negru* etc.

– De ce trebuie să ocrotim aceste animale? Care crezi că sunt motivele dispariției unor animale?

AFLĂ MAI MULT!

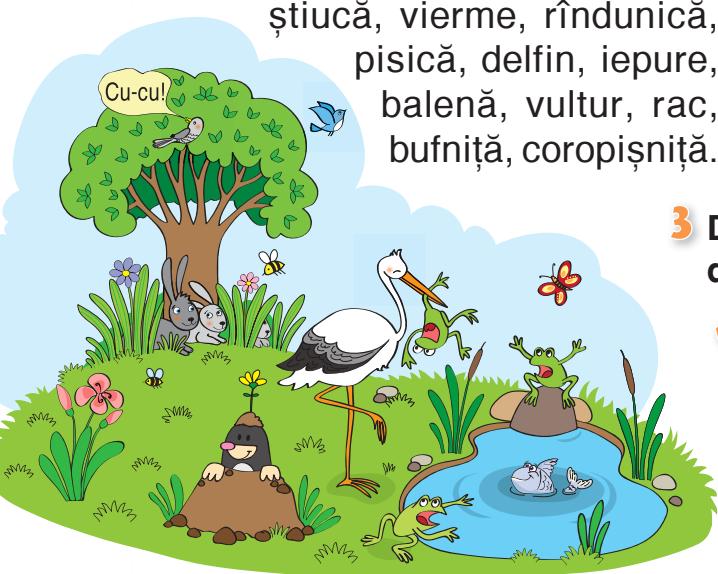
- *Braștele, crocodilii, crabii, unii șerpi* trăiesc atât în apă, cât și pe uscat.
- Omul crește și animale de companie: *cîini, pisici, papagali, canari, hamsteri, iepuri pitici, braște-tesătoase, pești decorative* etc. El le creează **condiții de trai artificiale**: *acvarii, terarii, căsuțe speciale* etc.

1 Răspunde la întrebările:

- ✓ Care sunt mediile de viață ale animalelor?
- ✓ Ce le oferă animalelor mediile în care trăiesc?

2 Grupează animalele după mediul lor de trai: cîine, liliac, cîrtită, urs, știucă, vierme, rîndunică, pisică, delfin, iepure, balenă, vultur, rac, bufniță, coropișniță.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

1. Formați patru echipe.
2. Alegeti un mediu de trai și un animal ce îl reprezintă.
3. Descrieți animalul completând fișă în caiete.
4. Prezentați colegilor informația.

RETINE!

- **4 octombrie – Ziua Mondială a Animalelor!**
- **Cartea Roșie a Republicii Moldova** include 219 specii de animale rare sau pe cale de dispariție.

– Ce s-ar întâmpla dacă unele animale ar fi scoase din mediul lor? De ce?

JOC

Depistează *intrusul*:

- cîine, pisică, cîrtită, șoarece;
- rîndunică, veveriță, cocor, privighetoare;
- crap, rac, găină, somon.

3 Descrie imaginea arătînd legăturile dintre viețuitoare.

4 Compară mediul de viață al unui animal domestic cu cel al unui animal sălbatic.

FIȘĂ DE OBSERVARE

Data _____

1. Animalul _____
2. Mediul de viață _____
3. Descrierea corpului _____
4. Modul de deplasare _____
5. Adăpostul _____
6. Hrana _____
7. Condițiile necesare pentru viață _____
8. Foloasele _____

ACȚIONEAZĂ!

- Realizează postere cu animale rare și pe cale de dispariție din localitatea ta.
- Afisează-le în locuri publice.

6. MEDIILE DE VIAȚĂ ALE PLANTELOR

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Care sunt mediile de viață ale animalelor?
2. Unde „trăiesc” plantele?
3. Care este importanța plantelor?

Cuvinte-cheie:

- plante
- mediu terestru
- mediu acvatic
- plante decorative
- plante medicinale

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Privește imaginile. Ce plante recunoști?
2. Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc aceste plante?
3. De ce condiții au nevoie plantele pentru a crește?
4. Care este floarea ta preferată? Argumentează-ți răspunsul.

INFORMEAZĂ-TE!

1 **Plantele**, ca și animalele, trăiesc într-un anumit mediu.

– Citește schema alăturată:

MEDIILE DE VIAȚĂ ALE PLANTELOR

terestră pe sol

- păpădia
- laleaua
- măcesul
- stejarul

acvatică

- nufărul
- liniția
- stuful
- papura
- broscarița

2

Pentru a crește bine, plantele au nevoie de condiții: *lumină, aer, căldură, apă, sol*. Unele plante cresc singure, altele sînt cultivate de om.

- Ce plante cultivă omul? De ce?

Omul cultivă plante pentru hrana sa și a animalelor. Unele plante sînt folosite și în tratarea bolilor – **plantele medicinale**. Pentru a înfrumuseța locuința, curtea, omul crește **plante decorative**.

- Ce plante decorative cunoști?

3

Laleaua pestriță

2

Poluarea naturii și unele activități ale omului duc la dispariția unor plante. **Cartea Roșie a Republicii Moldova** numără 208 specii de plante rare sau pe cale de dispariție.

- Care ar fi mesajul tău pentru „vînzătorii” de flori rare (ghiocei, lalele pestriță etc.)?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 a) Terestre sau acvatice?

Cicoare, dalie, salcie, mușețel, liniță, urzică, stuf, pătlatină, ceapă, brusture, zambilă, broscariță, măcesă, varză.

Broscariță

Dalie

Zambilă

b) Documentează-te și află mai multe despre aceste plante.

2 a) Observă și compară plantele din imaginea alăturată.

b) Enumeră condițiile de care au nevoie plantele pentru a crește și a se dezvolta bine.

3 Arată, prin exemple, importanța plantelor (folosește schema).

4 Ce plante folosește mama sau bunica cînd:

- ✓ răcești;
- ✓ tușești;
- ✓ ai dureri de burtică;
- ✓ ai dureri de urechi;
- ✓ ai ochii inflamați?

5 Enumeră acțiuni ale omului asupra plantelor:

- a) distrugătoare;
- b) benefice.

Concurs: Să ne alimentăm sănătos!

- Organizați un concurs al rețetelor de măncăruri sănătoase.
- Faceți schimb de rețete.

BUCURIA CREAȚIEI

- Realizează un alfabet al plantelor.
- Întocmește un minidicționar al florilor specifice unui anotimp (la dorință).
- Cui și ce fel de flori dăruiești în acest anotimp? Cum o faci?

ACTIONEAZĂ!

- a) Observă locuri care necesită îngrijire.
- b) Curăță, împreună cu prietenii de joacă și vecinii, aceste teritorii (curtea blocului, malul unui rîuleț); sădește plante.
- c) Colecțează, cu maturii, plante medicinale.

AFLĂ MAI MULT!

- Multe plante – *muscatele*, *violetele*, *bego-niile* – ne încîntă privirea, ne înfrumusețează locuința.

7. PĂRȚILE PLANTEI

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Care este importanța plantelor?
2. De ce au nevoie plantele pentru a se dezvolta?
3. Din ce este alcătuită o plantă?

Cuvinte-cheie:

- rădăcină
- tulpină
- frunze
- floare
- fruct cu semințe

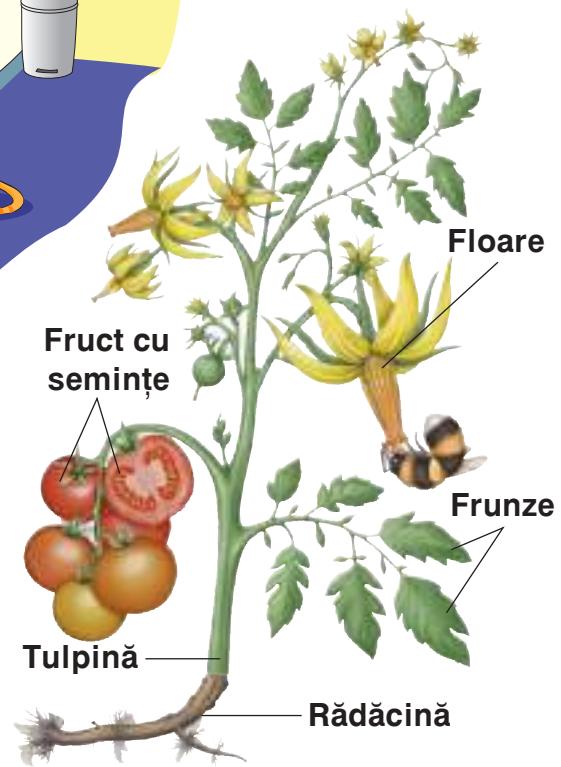
DESCOPERĂ SINGUR!

1. Recunoaște fructele, legumele din bucătărie.
2. Care sunt beneficiile acestora pentru sănătatea ta?
3. Ce bucate preparați acasă din aceste fructe și legume?
4. Descrie o rețetă.

INFORMEAZĂ-TE!

- 1 Majoritatea plantelor sunt alcătuite din: **rădăcină**, **tulpină**, **frunze**, **floare**, **fruct cu semințe**.
- Observă și descrie planta din desen.

2

- Citește tabelul.

Parte a plantei	Rolul fiecărei părți a plantei
Rădăcina	fixează planta în sol și absoarbe apa cu hrana necesară.
Tulpina	susține frunzele, florile, fructele; transportă apa și hrana prin plantă.
Frunza (bucătăria plantei)	prepară hrana și ajută planta să respire.
Floarea	produce fructe cu semințe.
Sămînța	dă naștere la noi plante.

- Care parte a plantei este mai importantă?

3

Oamenii folosesc în alimentație diverse părți ale plantelor. Fructele și legumele sunt bogate în vitamine. Ele mențin sănătatea corpului tău. De aceea trebuie să consumi cât mai multe fructe și legume.

- Ce fructe și legume preferi?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Cine și ce face?

- Transportă apa și hrana prin plantă
- Produce fructul cu semințe
- Ajută planta să se înmulțească
- Prepară hrana pentru plantă
- Fixează planta în sol

- Rădăcina
- Frunzele
- Tulpina
- Floarea
- Semințele

2 a) Numește doar părțile plantelor folosite în alimentație.

b) Cine are dreptate? Argumentează.

– Sucul de ceapă te vindecă de răceală!

– Mama folosește ceapa în salate și ciorbe!

JOC

„Puzzle”

- Fragmentați imagini cu plante.
- Restabiliți reciproc imaginile.

3 a) Stabilește legături potrivite.

b) Descrie „drumul” pînii.

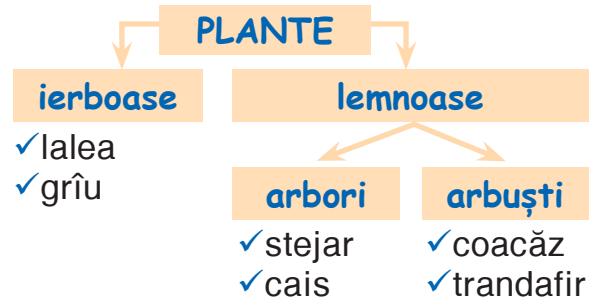
PLIMBARE DE STUDIU

- Ieșiți în curte/în parc/în pădure.
- Alegeți o porțiune mică de teren.
- Observați plantele.

Repere: denumirea; locul unde cresc (*la soare, în umbră*); importanță etc.

AFLĂ MAI MULT!

Oamenii de știință au grupat plantele în:

- Compară o plantă ierboasă cu una lemnioasă (*la alegere*).

ACȚIONEAZĂ!

- Pune la încoltit semințe de pătrunjel, mărar, bulbi de ceapă.
- Observă creșterea plantelor și completează fișă în caiet.

FIȘĂ DE OBSERVATIE

1. Denumirea plantei _____
2. Data plantării _____
3. Observarea creșterii și dezvoltării plantei

Încolțirea	Primele frunze	Creștere	Înflorirea

4. Condiții necesare pentru dezvoltare _____
5. Importanța _____

- Ce vei face cu plantele crescute?

8. SCHIMBĂRILE DIN LUMEA VIE

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Care sînt însușirile corpurilor vii?
2. Ce legătură există între om, animale și plante?

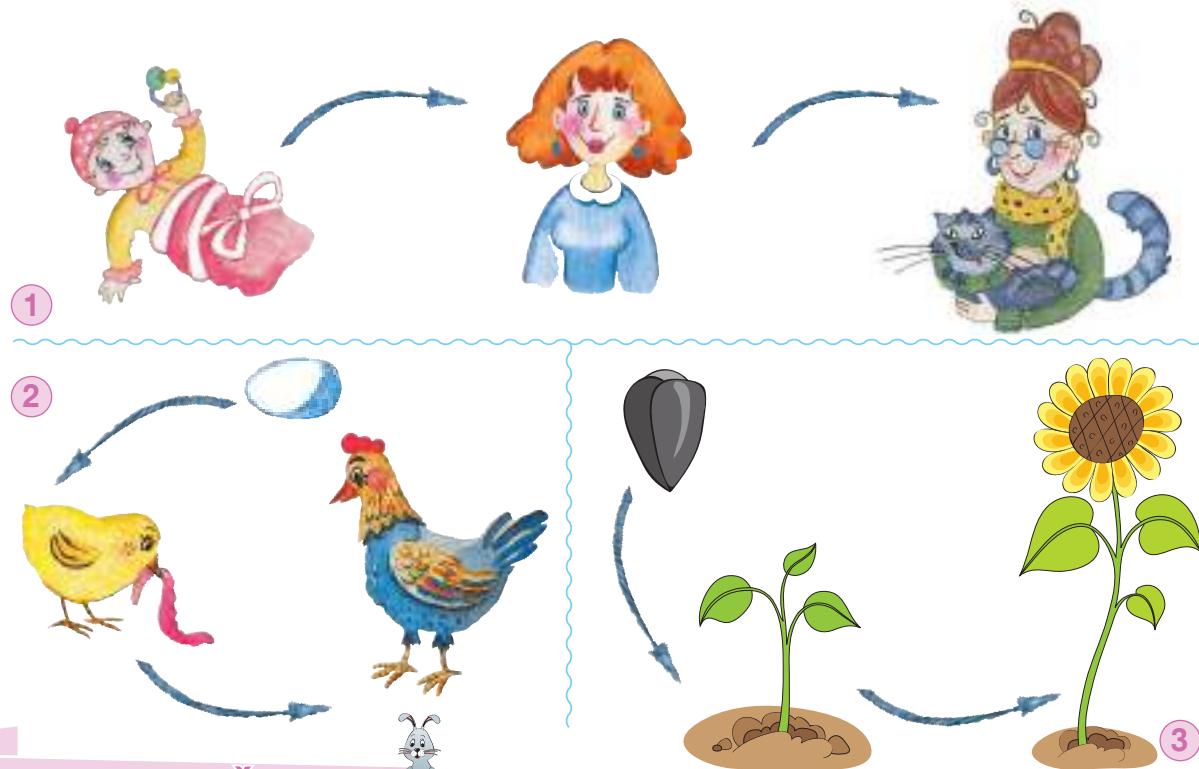

Cuvinte-cheie:

- viețuitoare
- etape de viață
- condiții de viață

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă schemele.
- 1. Descrie fiecare schemă.
- 2. Ce schimbări ai observat că se produc la om, la găină, la floarea-soarelui?
- 3. Compară între ele etapele de dezvoltare a corpurilor vii.

INFORMEAZĂ-TE!

1 Omul, animalele și plantele sînt corpuri vii. De aceea ele se numesc **viețuitoare**. Viețuitoarele trec prin cîteva **etape de viață**: se nasc, cresc, se înmulțesc, îmbătrînesc și mor.

– Care sînt condițiiile de viață ale viețuitoarelor?

2

Omul se naște, puiul de găină ieșe din ou, iar floarea-soarelui – din semințe. Pe parcursul vieții, corpul viețuitoarelor suportă mai multe schimbări ale formei, dimensiunii, culorii.

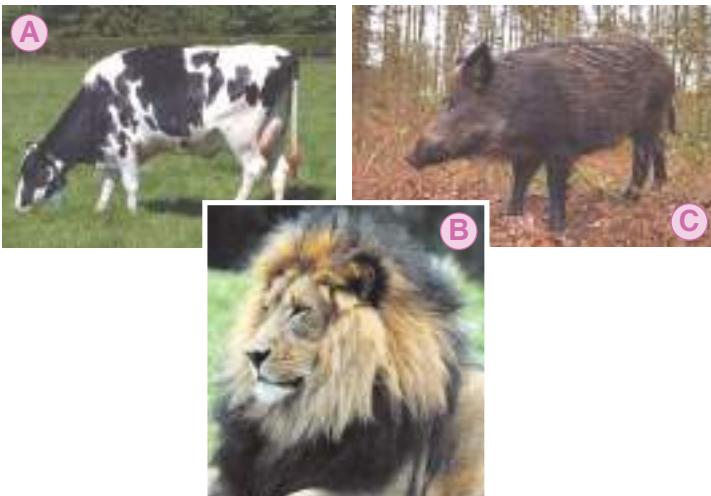
– Ce schimbări ale corpului tău ai observat pînă în prezent?

3

Pentru o dezvoltare armonioasă, viețuitoarele au nevoie de **condiții de viață** sănătoase: *hrană naturală, apă pură, aer curat*.

– Ce putem face pentru a avea condiții de viață sănătoase?

AFLĂ MAI MULT!

- Animalele care se hrănesc doar cu plante se numesc **erbitore** **A**.
- Animalele care se alimentează numai cu alte animale se numesc **carnivore** **B**.
- Animalele care folosesc ca hrană atât plante, cât și animale se numesc **omnivore** **C**.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Adevărat sau fals?

- ✓ Doar unele viețuitoare se nasc, se hrănesc, cresc, se înmulțesc, îmbătrînesc și mor.
- ✓ Pentru o dezvoltare armonioasă a corpului, avem nevoie doar de hrană.
- ✓ Lumea vie este în permanentă schimbare.

2 Demonstrează că planta este o viețuitoare.

3 Stabilește legături potrivite:

ghindă	●	fluture
mînz	●	om
copil	●	stejar
bob	●	iapă
larvă	●	fasole

4 Continuă sirul schimbărilor pentru viețuitoarele din imagini:

a)

gîngurirea,
creșterea
dinților, ...;

b)

tîrîrea,
deschiderea
ochilor, ...

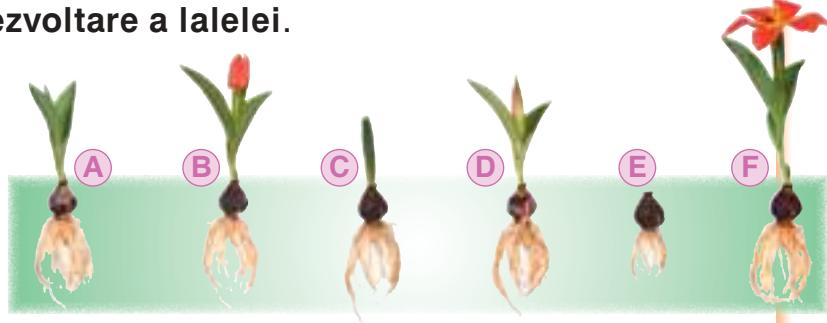
5 a) Ordenează etapele de dezvoltare a lalelei.

b) Află mai multe despre lalele.

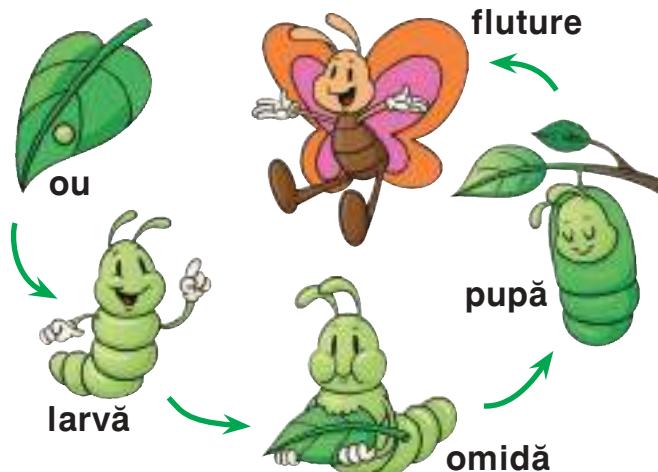
c) La ce folosesc lalele?

d) Sădește și crește o floare la alegerea ta.

Cui ai dărui-o? De ce?

6 Descrie etapele de viață ale unui fluture după schema de mai jos:

7 Ilustrează diferite etape din viața realizând un poster. (Folosește fotografii din albumul familiei.)

- Ce înțelegi prin expresia „mod sănătos de viață”?

8 Problemă

Ce va ieși din ouăle de rață, dacă acestea vor fi clocite de o gîscă sau de o curcă?

ACTIONEAZĂ!

- Observă modul de viață al familiei tale.
- Discutați împreună despre ce credeți că e bine/nu e bine.
- Enumerați schimbările pe care le veți face.

LECTIILE NATURII

Din ce crește omul harnic?

Dintr-o prună crește-un prun,
Din alună un alun,
Dintr-o ghindă un stejar,
Din arțar tot un arțar.

Omul harnic

Dintr-o nucă nuc răsare,
Drumul crește din cărare,
Din izvor – fântâna, rîul,
Iar din bob răsare grîul.

Omul harnic din ce crește?
Din copilul ce muncește.

Constantin Dragomir

9-10. CUM CUNOȘTI LUMEA DIN JUR

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Din ce este alcătuit corpul tău?
2. Ce te ajută să recunoști lucrurile din jur?

Cuvinte-cheie:

- simțul văzului
- simțul auzului
- simțul mirosului
- simțul gustului
- simțul pipăitului
- reguli de igienă

– Ce parfum!

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.

1. Relatează în baza lor despre importanța ochilor, a urechilor, a nasului, a limbii și a pielii.
2. Ce atitudine ai față de persoanele care nu văd/nu aud/nu vorbesc?

– Ce priveliște!

2

– Vai, ce molcuț e!

4

– Cît e de dulce!...

5

– Aud vuietul mării!

6

– Ce poveste frumoasă!

APLICĂ!

1. Legat la ochi, deplasează-te prin clasă și spune ce ai constatat.
2. a) Determină distanța de la care poți auzi ticăritul unui ceas.
b) Acoperă urechea cu un balon umflat. Trage concluzii.
3. Pune cîteva obiecte pe masă. Avînd ochii legați, pipăie fiecare obiect, numindu-l și descriindu-l.
4. Stabilește gustul sării, al zahărului și al lămăiei.
5. Înînd ochii închiși, recunoaște după miros: ceaiul, parfumul, portocala.

INFORMEAZĂ-TE!

1

Simțurile te ajută să cunoști lumea din jurul tău. Omul are 5 simțuri: **văz, auz, miros, gust și pipăit**.

- Citește tabelul.

Parte a corpului	Simțul	Ce afli cu ajutorul simțului
	VĂZ	dimensiunea, forma, culoarea obiectelor.
	AUZ	sunetul (clopoțelului), zgomotul (mașinilor etc.).
	MIROS	mirosul (bucatelor, florilor etc.).
	GUST	gustul (dulce, sărat, acru, amar).
	PIPĂIT	însușirile obiectelor (neted/aspru; rece/cald etc.).

2

Pentru a-ți păstra sănătatea, trebuie să respecti cu strictețe **regulile de igienă**.

- Ce reguli de igienă respecti? De ce?
Varză-Dulce te îndeamnă:

1. Să te speli zilnic, folosind săpunul, buretele, periuta și pasta de dinți.
2. Să nu bagi obiecte în nas și în urechi, deoarece te poți răni.
3. Să păstrezi distanța dintre ochi și carte în timpul lecturii (20–25 cm).

A

B

C

1 Care simțuri te ajută...

- să-ți dai seama de culoarea, dimensiunea sau forma unui balon?
- să afli gustul unei înghețate?
- să descoperi mirosul unei crizanteme?
- să auzi melodia preferată?
- să știi cum este un burete (*rece/cald; tare/moale; neted/aspru; umed/uscat* etc.)?

JOC

Numește mai multe corpuri

- Timp de 3 minute, notați denumiri de corpuri cu fiecare dintre însușirile date:
 - ✓ de culoare galbenă;
 - ✓ tari;
 - ✓ moi;
 - ✓ din lemn;
 - ✓ care produc sunete și se mișcă;
 - ✓ care produc sunete, dar nu se mișcă.
- Scrieți cuvintele pe două coloane:

naturale	artificiale
...	...

- 2 Descrie un obiect la alegere, folosind cele 5 simțuri.**

- 3 Stabilește corespondențe. Motivează alegerea.**

olar	•	văz
pictor	•	pipăit
viorist	•	miros
bucătar	•	auz
parfumier	•	gust
fotograf	•	
degustător	•	

- 4 a) Oare cine are dreptate? De ce?**

- Mirosul este cel mai important simț!

- Văzul este cel mai important simț!

- b) Argumentează rolul fiecărui simț în viața omului.**

5 a) Care desen redă corect/incorrect unele *reguli de igienă* a organelor de simt? Argumentează.

b) Ce alte *reguli de igienă* respecti?

LECTIILE NATURII

- Cum înțelegi cuvântul *speranță*?
- Citește textul.

În clasa Dianei a fost înscrisă Speranța, o fetiță de la casa de copii. Are mersul șchiopătat, iar mâna stîngă este paralizată. Dacă ieșe singură din clasă, nu mai poate găsi drumul înapoi. Cînd intră, cu greu își amintește unde îi este banca. Scrisul ei aduce mai mult a mîzgăleală.

Dacă vrei să-ți răspundă la o întrebare, trebuie să-i zîmbești, adică să-i arăți că o iubești și o prețuiești. Speranța are nevoie de ajutorul și căldura sufletească a tuturor colegilor de clasă.

După Eugenia Lașcu

- Ce sfaturi le-ai da colegilor de clasă ai Speranței?
- Cum ai ajuta-o tu pe Speranță?

ACTIONEAZĂ!

- Inițiați o discuție despre felul în care ați putea ajuta persoane care nu aud/nu văd/nu vorbesc/nu se pot deplasa singure.
- Organizați împreună cu maturii vizite în familiile cu astfel de probleme.

AUTOEVALUARE

Acum știu și pot...

1

...să scriu 2–3 propoziții despre localitatea în care trăiesc.

2

...să descriu locuința mea.

3

...să completez enunțurile:

- a) O familie constă din (...).
- b) (...) reprezintă mediul în care învață copiii.
- c) Oamenii din jurul tău formează mediul (...).
- d) (...), (...), (...) și (...) sunt mediile de viață ale animalelor.
- e) (...) și (...) sunt mediile de viață ale plantelor.

4

...să enumăr cel puțin cîte 2 viețuitoare din fiecare mediu de viață.

6

...să ordonez etapele de viață ale viețuitoarelor.

se înmulțesc

îmbătrînesc

mor

se nasc

cresc

5

...să descriu planta de roșie.

7

...să argumentez, în 2–3 propoziții, importanța igienei organelor de simț.

Corpurile cerești

zoduc
3

Vei ști:

- care sînt planetele ce alcătuiesc „familia” Soarelui;
- care este locul țării noastre pe glob și pe hartă.

Vei ști să faci:

- să demonstrezi cum se rotește Pămîntul în jurul axei sale;
- să te implici în realizarea unui proiect;
- să stabilești repere de orientare în spațiu.

Vei ști să acționezi:

- să particapi la acțiuni de protejare a planetei;
- să reacționezi adecvat în situații periculoase pentru viața ta.

1. SOARELE. „FAMILIA” SOARELUI

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Ce știi despre corpurile terestre/cerești?
2. Ce corp ai văzut azi pe cer? Descrie-l.

Cuvinte-cheie:

- stea
- Soare
- planetă

AFLĂ MAI MULT!

- 21 iunie – Ziua Soarelui!
- În popor, planetei Venus i se mai spune *Luceafăr*.

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginea.
- 1. Ce este Soarele? Care este importanța lui?
- 2. Ce corperi formează „familia” Soarelui?

Soare

Mercur Venus Pămînt Marte
Lună

Jupiter

INFORMEAZĂ-TE!

1

Noaptea, pe cer vezi o mulțime de **stele**. Ele răspindesc lumină și căldură. Steaua cea mai apropiată de noi este **Soarele**. Căldura și lumina Soarelui asigură viața pe Pămînt. Soarele și **planetele** din jurul său formează „o familie”.

– Compară familia ta cu cea a Soarelui.

ATENȚIE!

Nu privi
niciodată direct
la Soare, îți vei
afecta vederea.

2

„Familia” Soarelui este alcătuită din următoarele planete: **Mercur**, **Venus**, **Pămînt**, **Marte**, **Jupiter**, **Saturn**, **Uranus**, **Neptun**. Planetele sînt corpuri cerești care nu au lumină și căldură proprie. Ele au dimensiuni și culori diferite. Toate planetele se rotesc în jurul Soarelui.

- Improvizează împreună cu colegii tăi rotirea planetelor în jurul Soarelui.

3

Oamenii de știință au reușit să transforme *lumina și căldura solară* în energie electrică. Unele case, mașini și fabrici deja folosesc energia solară care este transformată în energie electrică prin intermediul bateriilor solare.

- Cum economisește familia ta energie electrică?

Saturn

Uranus

Neptun

AFLĂ MAI MULT!

- „Familia” Soarelui mai cuprinde: *planete pitice, sateliți, mețoarăi, comete, asteroizi*.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Alege varianta corectă.

a) Soarele este un corp:	☒ terestru	☒ neviu	☒ ceresc
b) Soarele ne oferă:	☒ lumină	☒ căldură	☒ lumină și căldură
c) Planetele se rotesc în jurul:	☒ Pămîntului ☒ Lunii ☒ Soarelui		

LUCRU ÎN ECHIPĂ

- Formați echipe.
- Alegeți câte o planetă și documentați-vă despre aceasta.
- Alcătuiți împreună (toate echipele) o cărtulie – „Familia” Soarelui.

- 3** a) Observă desenele A și B.
b) Completează enunțul:
„Bobul este față de pepenele verde ca și (...)"

- 4** Stabilește corespondențe:

EFFECTELE
SOARELUI

pozitive •
negative •

- lumină și căldură
- incendii
- creșterea plantelor
- secetă

- 5** Găsește intrusul.
Argumentează alegerea.

LUCRU ÎN PERECHE

- Discutați despre cum veți acționa în caz de:

- ✓ producere a unui scurtcircuit;
- ✓ scurgere de gaze?
- ✓ defectare a unui calorifer (curge apa);

BUCURIA CREAȚIEI

- Imaginează-ți un dialog cu un extraterestru.

ACTIONEAZĂ!

- Discută cu părinții despre faptul cum folosiți energia electrică, gazele naturale și căldura în familie: econom/risipitor?
- Ce veți schimba de acum încolo?

2. PĂMÎNTUL. GLOBUL PĂMÎNTESC

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce corperi alcătuiesc „familia” Soarelui?
2. Ce știi despre planeta noastră Pămînt?

Cuvinte-cheie:

- Pămînt sau Terra
- glob pămîntesc
- sferă
- axă

DESCOPERĂ SINGUR!

- Privește imaginea.
- 1. Ce formă și ce culoare are Pămîntul văzut din cosmos?
- 2. Ce obiecte au formă asemănătoare cu cea a Pămîntului?
- 3. Ce ai vrea să mai afli despre planeta noastră?

RETINE!

**22 aprilie –
Ziua Pămîntului!**

- Stabiliți acțiuni pentru sărbătorirea acestei zile.

INFORMEAZĂ-TE!

1

Planeta pe care trăim noi, oamenii și celelalte viețuitoare, se numește **Pămînt sau Terra**. Pămîntul are formă **sferică**, ușor turtită (ca un măr).

Văzut din cosmos, Pămîntul pare albastru, pentru că cea mai mare parte a suprafeței lui este acoperită cu apă.

– Poți cuprinde cu privirea Pămîntul în întregime?

2

Pămîntul se rotește în jurul Soarelui o dată în circa 365 de zile (1 an). El se rotește și în jurul **axei** sale (o linie imaginată) în 24 de ore (1 zi).

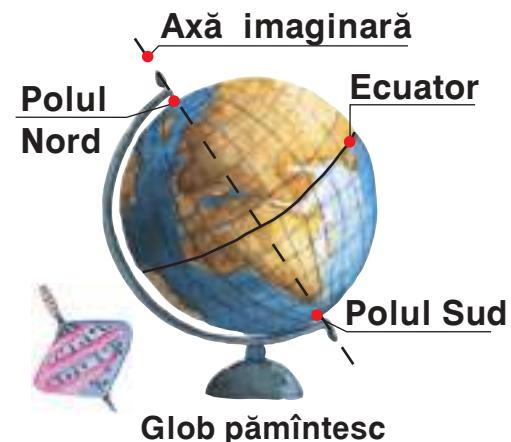
– Ca să înțelegi mai bine cum se rotește Pământul în jurul axei sale, efectuează următoarea aplicație:
Ia o andrea. Străpunge un măr pe lîngă codiță. Încearcă să rotești mărul în jurul andrelei, spre stînga.

3

Omul nu poate să vadă Pământul în întregime. De aceea el a creat modelul acestuia – **globul pămîntesc**.

- Citește imaginea alăturată.
- Ai folosit vreodată *un glob pămîntesc?* Cu ce scop?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Alege varianta corectă:

a) Pământul este:	✓ <i>o planetă</i>	✓ <i>o stea</i>
b) Forma Pământului este:	✓ <i>ovală</i>	✓ <i>sferică</i>
c) Pământul se rotește:	✓ <i>în jurul axei sale</i>	✓ <i>în jurul Soarelui</i>

2 Adreseză 3 întrebări colegilor tăi în baza textului lecției.

3 Prin ce se aseamănă/se deosebesc:

- Soarele și Pământul;
- portocala și mingea?

4 Cum înțelegi expresiile:

- *de cînd e lumea și pămîntul;*
- *a-i veni (cuiva) să intre în pămînt?*

5 Ce s-ar întîmpla dacă Terra nu s-ar mai roti?

ACȚIONEAZĂ!

Ultima sămbătă a lunii martie –
Ora Pămîntului (8:30–9:30)!

- Pentru o oră, stingăți lumina din casă și deconectați aparatele electrocasnice.
- De ce crezi că e necesară o asemenea acțiune?
- Ce alte acțiuni ar face ca planeta noastră să fie mai curată, mai sănătoasă?

3. PĂMÎNTUL - CASA NOASTRĂ COMUNĂ

PROIECT DE GRUP

1 Ce reprezintă desenele din pagină?

2 Cum înțelegi afirmația: Sănătatea noastră depinde de sănătatea Pământului?

Puteți crea:

- ecusoane cu mesaje ecologice
- texte ecologice
- obiecte noi din cele vechi
- expoziții de desene
- postere
- pliante
- colaje
- cărțulii

Ce vom face pentru...

- ...a economisi apa, lumina, căldura?
- ...a proteja animalele, plantele?
- ...a ne juca în aer curat?
- ...a menține ordinea și curățenia mediului care ne înconjoară?

4. LUNA

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce corpuri ai observat noaptea pe cer?
2. Ce știi despre Lună, stele?

Cuvinte-cheie:

- Lună
- satelit natural
- forme ale Lunii
- telescop
- lunomobil

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginea.
- 1. Ce reprezintă?
- 2. Sub ce forme ai observat Luna pe cer?
- 3. Ce ai vrea să mai afli despre Lună?
În ce mod și unde ai putea să afli?

INFORMEAZĂ-TE!

1

Luna este **satelitul natural** al Pământului. Ea, de asemenea, face parte din „familia” Soarelui. Împreună cu Pământul, Luna se rotește în jurul Soarelui. Luna nu are lumină proprie. Ea reflectă razele solare care cad pe suprafața ei.

– **Ca să înțelegi mai bine de ce luminează Luna, efectuează aplicația:** *cu ajutorul unei oglinzi fă... iepurași de soare.*

2

Luna se rotește și în jurul Pământului, în circa patru săptămâni (27 de zile și jumătate). În același timp, ea se rotește și în jurul axei sale.

– **Cîte luni are un an? Numește-le.**

3

Ai văzut Luna pe cer sub diferite **forme**. De ce? Soarele luminează diferit suprafața Lunii în timpul rotirii. De aceea ne pare că Luna își schimbă formă.

- Ce formă are Luna în aceste zile?

4

Oamenii de știință studiază Luna cu ajutorul **telescopului, lunomobilului**. Ei au descoperit pe suprafața Lunii munți, câmpii și cratere. Au mai aflat că pe Lună nu este apă și aer. Deci, nu există viață.

- Ce ai vrea să mai știi despre Lună?

Telescopul spațial Hubble

AFLĂ MAI MULT!

- Fiecare dintre formele Lunii se numește *fază*.

Neil Armstrong

- Primii oameni care au pășit pe Lună au fost americanii *Neil Armstrong* și *Edwin Aldrin* (1969).

Lunomobil

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

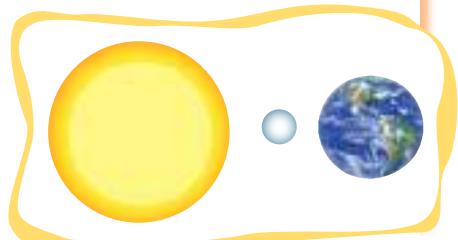
1 Alcătuiește enunțuri cu cuvintele-cheie de la pagina 48.

2 Adevărat sau fals?

✓ Luna este satelitul artificial al Pământului.	✓ Luna se rotește în jurul mai multor planete.
✓ Luna nu are lumină proprie.	✓ Luna își schimbă formă.

3 a) Care dintre sfere se potrivește dimensiunilor Soarelui, Pământului, Lunii?

b) Completează enunțul: Luna este (...) decât Pământul, iar Pământul este (...) decât Soarele.

4 Observă (împreună cu cineva din familie) formele Lunii timp de o lună. Scrie datele într-o fișă asemănătoare.

FIŞĂ DE OBSERVATIE				
Forme ale Lunii	Lună plină	Lună în creștere	Semilună	Lună nouă
Data				
Total zile				

LUCRU ÎN PERECHE

- Citiți imaginea.

Repere:

1. Ce corpuri alcătuiesc imaginea?
2. Ce legături există între aceste corpuri?
3. Ce formă are Luna? (Numește și alte forme.)

5 Problemă

Se știe că pe Lună omul cîntărește de 6 ori mai puțin decît pe Pămînt. Cît vei cîntări tu pe Lună? Dar membrii familiei tale?

- Cum înțelegi expresiile:
 - a fi căzut din luna;
 - a cere luna de pe cer?

LECTIILE NATURII

- Poți avea luna de pe cer?

Printesa care și-a dorit Luna

Odată, demult, trăia o prințesă care își dorea Luna. Ea a cerut mamei să i-o dea, dar mama i-a spus:

– Cere-o de la tatăl tău. El este împăratul.

Auzindu-i dorința, tatăl i-a spus:

– Eu pot să-ți dau tot ce am, dar Luna nu-mi aparține.

Prințesa s-a îmbolnăvit. Au venit doctori vestiți s-o lecuiască, dar nimeni nu a putut s-o ajute.

O femeie însă a tăiat un cerc argintiu din foaie subțire de metal și i l-a dat prințesei spunîndu-i:

– Iată Luna pe care ai dorit-o.

Prințesa s-a însănătoșit pe dată.

Poveste populară

- Ce ai învățat din textul citit?

5. SPAȚIUL

Cuvinte-cheie:

- spațiu
- spațiu deschis
- spațiu închis
- spațiu cosmic

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Ce fel de corpuri cunoști?
2. De ce au fost grupate astfel?
3. Ce este *un spațiu*?

DESCOPERĂ SINGUR!

- Imaginează-ți că ești în locurile din imagini.
1. Numește toate corpurile pe care le vezi.
 2. Unde se află acestea?
 3. În care dintre spații privirea ta este/ nu este limitată? De ce?
 4. Dacă te-ai afla în cosmos, ce ai vedea?
 5. Compară imaginile ① și ②.

INFORMEAZĂ-TE!

1 Fiecare corp se află într-un anumit loc numit **spațiu**. De exemplu, *băncile, dulapurile, scaunele, tabla* etc. se află în spațiul clasei; *o fîntînă, un pom, o casă* se află în spațiul unei localități.

 – Ce corpuri se află în spațiul camerei tale?

2

Un spațiu întins (o cîmpie), în care privirea ta nu este mărginită de anumite coruri, se numește **spațiu deschis**. Într-un spațiu, cum este orașul, nu poți vedea la o distanță prea mare. Te împiedică blocurile înalte, copacii etc. Un astfel de spațiu se numește **spațiu închis**.

– Descrie imaginea alăturată.

3

Copurile cerești, de asemenea, se află într-un spațiu. Acesta se numește **spațiu cosmic** ③.

– Numește coruri din spațiul cosmic.

Cetatea Soroca

AFLĂ MAI MULT!

Locul unde Pămîntul pare că se unește cu cerul formează *linia orizontului*. O parte a Pămîntului sau a cerului văzută pînă la această linie se numește *orizont*.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

A

2 Trasează legături potrivite.

Locul	Tipul de spațiu
în pădure	•
în casă	•
la munte	•
în cîmpie	•
în magazin	•
în școală	•
la mare	•
în avion	•

- închis
- deschis
- cosmic

B

Râul Nistru

3 Ce obiecte te ajută să te orientezi în drum spre școală?

4 Găsește pe hartă Republica Moldova. Cum este ea poziționată față de țările: *România, Ucraina, Rusia, Franța, Italia, SUA*?

Repere: aproape/cel mai aproape; departe/cel mai departe; între, alături.

5 Privește desenul alăturat. Ce și unde se află?

Repere: sus, jos, pe, sub, în față, în spate, lîngă, în interior, în afară etc.

LUCRU ÎN PERECHE

- **Descrieți:**

- ✓ localitatea natală și ce este în *interiorul/exteriorul* ei;
- ✓ școala și ce este în *interiorul/exteriorul* ei;
- ✓ Pămîntul și ce este *dincolo* de el.

INVITAȚIE LA DISCUȚIE

- Spațiul este ceva sau nu este nimic?
- Ce rămîne în spațiul în care s-a aflat o minge?
- Două obiecte pot ocupa concomitent același spațiu?
- Ce ocupă cel mai mare spațiu?
Dar cel mai mic?

- Ce s-ar întîmpla dacă Pămîntul s-ar afla mai departe sau mai aproape de Soare?

ACTIONEAZĂ!

- Observați spațiul ocupat de familia voastră. Cum este?
- Întreprindeți acțiuni de reamenajare, decorare a acestui spațiu.

STII CĂ...?

- Primul om care a zburat în spațiul cosmic (12 aprilie 1961) a fost rusul *Juri Gagarin*. El s-a aflat în cosmos 1 oră și 48 de minute.

AUTOEVALUARE

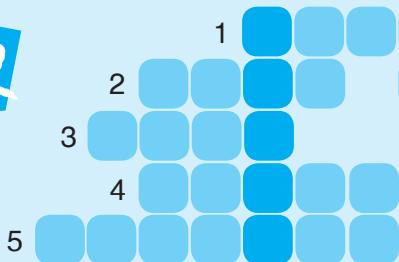
Acum știu și pot...

1

... să enumăr corpurile cerești pe care le cunosc.

... să completez careul:

2

1. Locul pe care îl ocupă un corp.
2. Modelul Pământului.
3. Cel mai mare corp ceresc văzut noaptea.
4. Planeta Pămînt sau (...).
5. Corp ceresc care se rotește în jurul Soarelui.

Răspunsuri: 1) spațiu; 2) glob pămîntesc; 3) Lună; 4) Terra; 5) planetă.

3

... să alcătuiesc câte o propoziție cu următoarele cuvinte:
Soare, planete, Pămînt, Lună, spațiu.

4

... să aleg varianta corectă.

- Soarele este *o planetă* sau *o stea*.
- Pămîntul este *cea mai apropiată planetă de Soare* sau *a treia planetă de la Soare*.
- Luna este un corp ceresc care *nu are sau are lumină proprie*.

5

... să compar un
spațiu închis cu
unul deschis.

6

... să propun 3 acțiuni de protejare
și îngrijire a mediului înconjurător.

7

... să explic, în 3–4 propoziții, importanța Soarelui pentru om.

8

... să desenez Soarele și „familia” lui.

Mișcarea și timpul

ODUCE
Z 4 R

Vei ști:

- să explici cum se mișcă unele corpuri;
- să distingi caracteristicile fiecărui anotimp.

Vei ști să faci:

- să stabilești însușirile apei în diferite stări;
- să alcătuiești un program de activități zilnice;
- să argumentezi importanța mișcării pentru sănătatea ta.

Vei ști să acționezi:

- să colaborezi în acțiuni de amenajare a localității natale;
- să adopți comportamente civilizate;
- să ocrotești, îngrijești animalele și plantele.

1. TOTUL SE AFLĂ ÎN MIŞCARE

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Cum se mișcau obiectele pe care le-ai văzut în drum spre școală?
2. Ce știi despre mișcarea corpurilor cerești?

Cuvinte-cheie:

- mișcare
- mișcare în linie dreaptă
- mișcare pe cerc
- mișcare în jurul axei

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
- a) În ce mod se mișcă corpurile reprezentate?
- b) Care obiecte se mișcă singure și care nu?
- c) Cine le pune în mișcare? De ce?
- d) De ce nu se mișcă unele corpi?

INFORMEAZĂ-TE!

1 Corpurile vii se pot **mișca**. Aceasta înseamnă că ele își pot schimba locul, poziția. O fetiță *aleargă* după fluturi. Peștii *înoată*. Un șarpe *se trârăște* spre prada sa. Păsările *zboară*. Toate acestea sunt mișcări. Chiar și atunci cînd te odihnești, unele părți ale corpului tău se mișcă: *îți bate inima, respiiri mereu* etc.

Plantele se mișcă și ele: *vița-de-vie* se cațără pe araci, *floarea-soarelui* își îndreaptă pălăria spre soare etc.

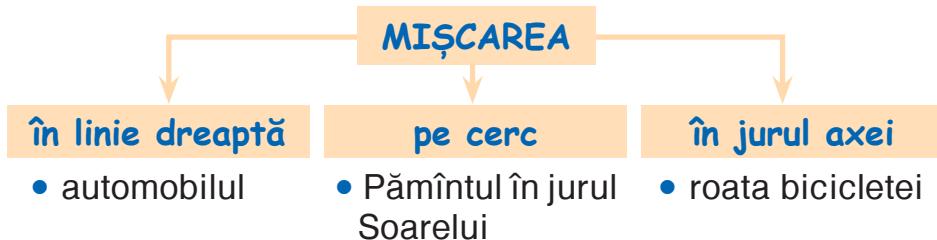
– Ce mișcări poți face tu?

2

Corpurile nevii sănt puse în mișcare de alte coruri. *Pietrele, solul, mingea* sănt puse în mișcare de către om sau se deplasează în urma unor fenomene naturale: alunecări de teren, cutremure, vulcani etc.

– Cum se mișcă corpurile? Citește schema:

– Ce importanță are mișcarea pentru om?

AFLĂ MAI MULT!

- Colibri este cea mai mică pasare din lume. Ea e singura pasare care poate zbura în toate direcțiile: orizontal, vertical, lateral, pe spate, înainte, înapoi și chiar cu susul în jos.
- Pe Lună, orice mișcare este mai lentă.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Completează enunțurile:

- Schimbarea locului unui corp se numește (...).
- Corpurile vii se mișcă (...).
- Corpurile nevii sănt puse în mișcare de (...).

2 Recunoaște tipurile de mișcare din imagini.

Descrie-le.

LUCRU ÎN PERECHE

- a) Exemplificați corpuri care: *zboară, plutesc, aleargă, se cățără, înnoată, se rotesc, curg, se tîrăsc, sar; zboară și înnoată, se tîrăsc și înnoată.*
- b) Încercați să imitați unele mișcări ale corpuriilor enumerate în punctul a).

- 3 a) Care dintre corpurile desenate:
• se mișcă singure;
• sînt mișcate de alte corpuri?

JOC

DA ori BA?

- a) Copilul aleargă.
b) Vrabia sare.
c) Pămîntul se rotește.
d) Bradul merge.
• Continuați jocul.

- b) Dă și alte exemple.

LECTIILE NATURII

- Oare se poate ajunge la Soare?

Gîndăcelul

Cum venise pe lume, nici el nu-și dădea seama. S-a trezit ca dintr-un somn și parcă era de cînd pămîntul... Într-o zi, încercă o pornire lăuntrică: ieși de sub umbra răcoroasă și dădu buzna afară, în ploaia de lumină. Atunci rămase pe loc, orbit de atîta strălucire...

...În mintea lui își înjghebă planul. Să se suie pe lujer în sus, să meargă, să meargă și să meargă, pînă în vîrf; și de acolo, la bulgărul de aur, din care credea că se desfăcuse: o săritură – sau o vedea el ce-o face...

Emil Gîrleanu

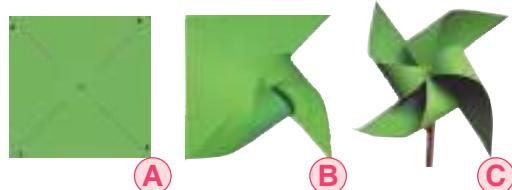
- Numește mișcările pe care a încercat gîndăcelul să le facă.

BUCURIA CREAȚIEI

MORIȘCA

1. Cine pune în mișcare morișca?
2. Confectionează o morișcă din hîrtie.

ACTIONEAZĂ!

Mișcarea înseamnă sănătate!
Zilnic, mișcă-te cît mai mult! Mergi pe jos, fă gimnastică, înnoată, joacă-te, practică diferite tipuri de sport, plimbă-te cu bicicleta.

2. ZIUA ȘI NOAPTEA

AMINTEȘTE-ȚI!

1. În jurul cui se rotește Pămîntul?
2. Ce este *globul pămîntesc*?

Cuvinte-cheie:

- zi
- noapte
- răsărit
- apus
- succesiune

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
 - a) Ce reprezintă ele?
 - b) Cum îți dai seama că e ziua sau noapte?
 - c) Ce faci ziua? Dar noaptea?

INFORMEAZĂ-TE!

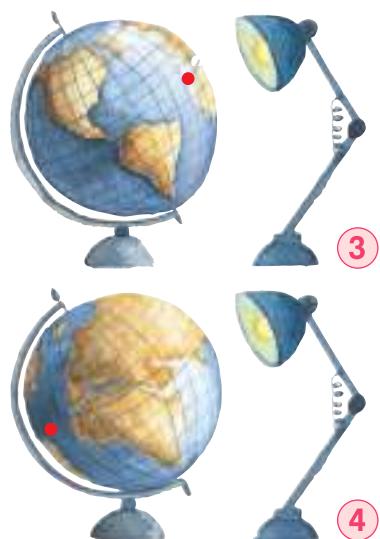

1 În fiecare dimineață răsare soarele, vestind un început de zi. În timpul zilei îl vezi tot mai sus pe cer. Seară însă dispare cu totul de pe bolta cerască. Începe noaptea. Pe cer apar luna și stelele. Dar lumina lor este mult mai slabă decât cea a soarelui. **Zi se numește *timpul cuprins între răsăritul și apusul soarelui*. Timpul cuprins între apusul și răsăritul soarelui se numește **noapte**.**

- Pentru a-ți da seama de ce se succed* ziua și noaptea, realizează următorul experiment:

- a) Așază *globul pămîntesc* în fața unei lămpi, care va ține locul Soarelui ③. Observă care parte a globului e mai luminată. Marchează-o. Dar care parte e în umbră? Trage concluzii.
- b) Rotește *globul pămîntesc* în jurul axei astfel încât locul marcat să fie situat în partea opusă, adică în umbră ④. Observă ce schimbare s-a produs.

*a se succeda – a urma unul după altul

2

În acea parte a Pământului, care este luminată de Soare, e ziua. Pe cealaltă parte, care se află în umbră, e noapte.

Ziua se succede cu noaptea datorită mișcării Pământului în jurul axei sale. Mișcarea aceasta durează o zi (24 de ore/o zi și o noapte).

- Ce fac oamenii ziua? Dar noaptea?
- Care animale sînt active ziua? Dar noaptea?

AFLĂ MAI MULT!

- Locul de unde apar soarele dimineața se numește **răsărit**. Locul unde dispare soarele seara se numește **apus**.
- Îți se pare că soarele se mișcă pe cer. În realitate, Pământul este cel care se mișcă.

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Completează enunțurile:

- a) Ziuă este atunci cînd (...). b) Cînd (...), este noapte.

2 Numește varianta corectă:

- a) Ziua se succede cu noaptea datorită rotației Pământului în jurul... (*axei sale; Soarelui*).
 b) O zi durează... (12, 24 de ore).

4 Ce parte a zilei reprezintă imaginile? Argumentează.

A

B

3 Completează tabelul răspunzînd la întrebarea „Ce face?”

Viețuitoarea	Ziua	Noaptea
Omul
Bufnița
Pisica

- Ce crezi că s-ar întîmpla dacă pe Pămînt ar fi numai ziua sau numai noapte?

- a) Două fete-mi poartă salbă,
Una-i neagră, alta-i albă.
Ne'ncetăt se tot alungă,
Și nu pot să se ajunga.
- b) Am un măr aurit –
umblă pe sus rătăcit.

Ghici

Răspunsuri: a) noaptea, ziua; b) soarele.

3. ANOTIMPURILE

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Cîte anotimpuri are anul? Numește-le.
2. Ce anotimp este acum? Argumentează.
3. Ce cunoști despre rotația Pământului?

Cuvinte-cheie:

- an
- anotimp
- a succede
- primăvară
- toamnă
- iarnă
- vară

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă desenele.
- 1. Ce reprezintă acestea?
- 2. Care sunt semnele fiecărui anotimp?
- 3. Care anotimpuri sunt total opuse?
- 4. Compară toamna cu primăvara.

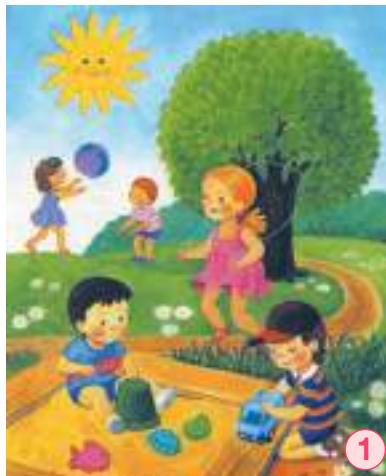

Ghicitori

Am un copac cu douăsprezece ramuri. În fiecare ramură sunt cîte patru cuiburi, iar în fiecare cuib – cîte șapte ouă.

- Ilustrează ghicitoarea.

(Anul, lunile, săptămânile și zilele)

INFORMEAZĂ-TE!

1 În țara noastră, anul are patru **anotimpuri**: *primăvara, vara, toamna și iarna*. Fiecare anotimp durează cîte trei luni.

– Care sunt lunile anului?

AFLĂ MAI MULT!

În multe țări sunt doar două anotimpuri: **ploios** și **secetos**.

2

În fiecare an, anotimpurile urmează unul după altul, adică **se succed**. Aceasta se întâmplă datorită mișcării Pământului în jurul Soarelui – o rotație în an. În cursul anului, Soarele încalzește și luminează diferit suprafața Pământului.

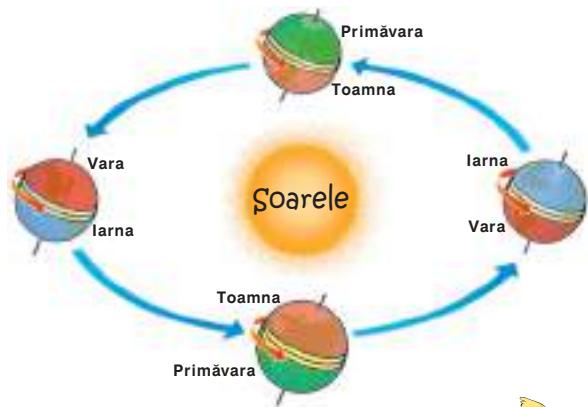
– Citește schema alăturată.

3

Succesiunea anotimpurilor produce diverse schimbări în viața oamenilor, a animalelor și a plantelor.

– Ce schimbări ai observat tu?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Răspunde la întrebările:

- ✓ Cîte anotimpuri sînt în țara noastră? Numește-le.
- ✓ Cît durează fiecare anotimp?
- ✓ Cîte rotații pe an face Pămîntul în jurul Soarelui?

LUCRU ÎN ECHIPĂ

- Formați 3 echipe. Răspundeți la întrebarea: *Ce schimbări se produc pe parcursul anotimpurilor?*

Echipa I – în activitățile omului.

Echipa II – în viața unui iepuraș.

Echipa III – în dezvoltarea unui pom de măr.

2 Stabilește legături între termenii din cele două coloane:

cîmp arat	•	toamna
ghiocel plăpînd	•	vara
soare cu dinți	•	primăvara
cercei din cireșe	•	iarna
crizanteme	•	
cîrd de cocori	•	
struguri copți	•	
vacanța mare	•	

3 Descrie anotimpul în care te-ai născut.

ACȚIONEAZĂ!

- Ce faci/poți face tu în fiecare anotimp?
- Care sînt jocurile tale preferate în fiecare anotimp?
- Invită-ți colegii, prietenii la joacă.

4. PRIMĂVARA

AMINTEŞTE-ȚI!

- În ce ordine se schimbă anotimpurile?
- Care sunt lunile de primăvară?

Cuvinte-cheie:

- primăvară
- martie
- aprilie
- mai

Ghici

Înverzește lunca,
Pe deal fierbe munca,
Pomul e în floare –
Ce-anotimp e oare?

Grigore Vieru

(Primăvara)

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă desenele.

- Ce anotimp este reprezentat în imagini?
Cum ți-ai dat seama?
- Ai observat și alte schimbări? Numește-le.
- Ce schimbări se produc în localitatea ta odată cu venirea primăverii?

INFORMEAZĂ-TE!

1 E primăvară. Vremea este mai blîndă, dar încă destul de schimbătoare. Datorită încălzirii aerului au loc multe schimbări în natură. Natura reînvie treptat. Primăvara are trei luni: **martie, aprilie și mai**.

– Cum te îmbraci tu primăvara?

AFLĂ MAI MULT!

- 20 sau 21 martie** – ziua este egală cu noaptea.
- În popor, lunilor de primăvară li se mai spune:
martie – **mărțișor**,
aprilie – **prier**,
mai – **florar**.

2

Poți recunoaște primăvara după mai multe semne. Iată cîteva:

- ❖ zilele se măresc, iar noptile se micșorează;
- ❖ se topește zăpada;
- ❖ încolțește iarba, apar primele flori – *ghioceii, brîndușele, viorelele* etc.;
- ❖ înmuguresc și înfloresc arborii – *caisii, cireșii* etc.;
- ❖ se întorc păsările călătoare – *cocostîrcii, gîștele sălbatrice, rîndunelele* etc.;
- ❖ unele animale – *viezurii, șerpii, aricii* – se trezesc din hibernare (somn de iarnă);
- ❖ animalele sălbatrice și cele domestice aduc pe lume pui.

– Cum arată localitatea ta primăvara?

3

Primăvara oamenii încep lucrările în cîmp, în livadă, în vie, în grădina de legume. Ei ară pămîntul, seamănă, plantează puietii etc.

– Cu ce se ocupă familia ta primăvara?

RETINE!

22 martie – Ziua Mondială a Apei

**1 aprilie – Ziua Mondială
a Păsărilor**

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Completează enunțurile:

- ✓ Lunile de primăvară sînt: (...).
- ✓ Natura (...) la viață.
- ✓ Zilele se (...) și devin mai (...).
- ✓ Zăpada (...).
- ✓ Unele animale se trezesc din (...).
- ✓ Păsările călătoare (...) la noi în țară, își (...) cuiburile și (...) ouă.
- ✓ Ghiocelul este prima floare care (...) primăvara.
- ✓ Pomii (...), (...), apoi (...).

2 Ce luni de primăvară reprezintă fiecare imagine?

3 Adevărat sau fals?

Primăvara devreme:

- ✓ ...se ară pămîntul.
- ✓ ...se adună nutreț pentru vite.
- ✓ ...se deszăpezesc străzile.
- ✓ ...se curăță copacii și se văruiesc.

4 Ce lucrări de primăvară se efectuează:

- ✓ în grădină; ✓ în livadă; ✓ pe câmp.

5 Găsește intrusul.

- cocor, rață sălbatică, pinguin, rîndunică;
- martie, iunie, mai, aprilie;
- semănat, recoltare, plantare, arat;
- trandafir, viorela, ghiocel, brîndușă.

6 Ce sărbători naționale, locale, religioase se țin primăvara în localitatea ta? Relatează despre acestea.

APLICĂ!

- Pune semințe într-un ghiveci și urmărește cum cresc și se dezvoltă plantele. Scrie datele într-o fișă de observație.
- Realizează un calendar al naturii. Observă starea vremii primăvara și completează-l folosind semnele: ☀, ❄, ☁, ↗.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

1. Descrieți ghiocelul.
2. Comparați ghiocelul cu brîndușa.
3. Asociați. Cu ce ați putea asemăna ghiocelul?

- Cum înțelegi expresia:
„O zi de primăvară hrănește un an întreg”?

LUCRU ÎN PERECHE

- Interpretați un dialog imaginat între un copil și un co-costîrc.

FIȘĂ DE OBSERVAȚIE

1. Denumirea plantei

Data	Schimbările produse
...	...

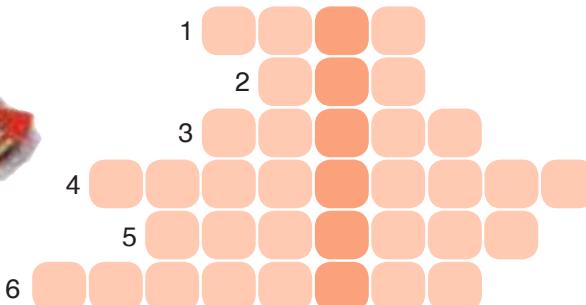
4. Analizați. Din ce părți este alcătuit ghiocelul?

5. Aplicați. Realizați un poster despre protejarea ghiocelului.
6. Argumentați. De ce trebuie să protejăm ghiocelul?

JOC

a) Descoperă denumirea unei luni a anului.

1. Cea mai iubită ființă de pe pămînt.
2. Una dintre lunile de primăvară.
3. Anotimpul după care vine primăvara.
4. Primăvara se întorc păsările (...).
5. Luna de la mijlocul primăverii.
6. Vestitorii albi ai primăverii.

b) Care sînt sărbătorile lunii martie? Relatează despre acestea.

Răspunsuri: 1) mama; 2) martie; 3) iarna; 4) călătoare; 5) apriliie; 6) ghioceli.

LECTIILE NATURII

• Are și Primăvara sărbătoare? Cine o felicită?

Pentru tine, Primăvară

Șiruri negre de cocoare,
Ploi călduțe și ușoare,
Fir de ghiocel plăpînd,
Cîntec îngînat în gînd,
Sărbătoare...

Zumzet viu prin zarzări. Oare
Cîntă florile la soare?
Că pe crengi de floare pline,
Nu știi: flori sînt, ori albine?

Pentru cine?...

Pentru tine, Primăvară,
Care-aduci belșug în țară!

Otilia Cazimir

• Explică ultimele două versuri.

BUCURIA CREAȚIEI

• „Cuibul primăverii”

Aduceți în „Cuibul primăverii” poezii, cîntece, proverbe, curiozități, desene despre primăvară, selectate sau create de voi. Realizați un poster.

• Bucătăria primăverii

Prepară bucate împreună cu mama folosind:

- ✓ leurdă, păpădie, ridiche (pentru salate);
- ✓ urzici, ciupercuțe (pentru tocăniță);
- ✓ grîușor (pentru supe).

Sînt nu doar gustoase, ci și sănătoase.

• Desenează un simbol al primăverii.

ACTIONEAZĂ!

- Participă la acțiuni sanitare de îngrijire și amenajare a spațiilor: școală, curte, grădină.

5. VARA

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce anotimp urmează după primăvară?
2. Care sunt lunile verii?

Cuvinte-cheie:

- vară
- iunie
- iulie
- august
- plante medicinale

Ghici

Auriu e grîul,
Albăstriu e rîul,
Macii ard la soare –
Ce-anotimp e oare?

Grigore Vieru

(Vară)

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
- 1. Ce anotimp reprezintă?
- 2. După ce semne poți constata că e vară?
- 3. Compară vara cu primăvara.

2

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

1

După primăvară urmează **vara**. Soarele încălzește acum mai puternic. Ziua e mai lungă decât noaptea. Vara cad ploi torrentiale. Uneori, căldura prea mare a verii provoacă secetă. Lunile de vară sunt: **iunie, iulie, august**.

- Cum arată localitatea ta vara?

AFLĂ MAI MULT!

- În popor, lunile verii se numesc:
iunie – **cireșar**,
iulie – **cuptor**,
august – **gustar**.
Oare de ce?
- La ecuator este numai vară.

2

E vară dacă:

- înfloresc trandafirii, gladiolele, margaretele;
- se coc fructele – căpșunele, cireșele, vișinele, perele, caisele; legumele – castraveti, roșiile, ceapa, dovleceii, ardeii, vinetele;
- se recoltează grîul, orzul, ovăzul, secara;
- animalele își cresc puii;
- oamenii continuă lucrările în câmp, în livadă, în vie, în grădina de legume; îngrijesc plantele, culeg unele roade.

– Ce activități desfășoară familia ta vara?

3

Vara e și *vacanța mare*. Copiii merg în tabere de odihnă, la bunici, călătoresc împreună cu părinții. Ei se joacă în aer liber, fac băi de apă și de soare.

– Ce planuri ai pentru vacanța mare?

4

Vara se colectează plante medicinale: mușetel, păpădie, brusture, mentă etc.

– Ce plante medicinale folosește familia ta și în ce scop?

Brusture

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 a) Adevărat sau fals? Vara...

- ✓ Ziua este egală cu noaptea.
 - ✓ Soarele încălzește cu putere.
 - ✓ Oamenii ară cîmpul.
 - ✓ Se coc pepenii verzi și pepenii galbeni.
 - ✓ Uneori, după ploaie apare curcubeul.
- b) Corectează afirmațiile false.

2 Găsește intrusul.

- Vara culeg: cireșe, gutui, căpșune, caise.
- Lunile de vară sunt: iunie, iulie, mai, august.
- Vara pot culege următoarele plante: odolean, păpădie, leurdă, urzică.

3 Recunoaște lunile verii în următoarele imagini:

4 Numește activități ce pot fi desfășurate vara de către:

săteni	orășeni	copii
...

– Ce s-ar întâmpla dacă ar fi doar vară?

INVITATIE LA DISCUȚIE

Ce gust are pîinea?

- a) Ce reprezintă imaginea?
- b) În ce lună se recoltează grîul și orzul?
- c) De ce cultivă omul aceste plante?
- d) Ce produse alimentare se fac din făina de cereale?

e) Cum se prepară pîinea?

f) Ce reguli de păstrare a pînii trebuie respectate? De ce?

g) Ce înțelegi prin proverbul: *Omul muncitor de pîne nu duce dor?*

- Mergi, împreună cu cei maturi, în excursie la o brutărie/în câmp în perioada secerisului.

BUCURIA CREAȚIEI

„Coliba verii”

Veniți la „Coliba verii” cu poezii, proverbe, zicători, ghicitori, curiozități, imagini, desene despre vară, culese sau create de voi.

Drăgaicele

AFLĂ MAI MULT!

Drăgaica, Paparudele și Caloianul sunt obiceiuri de vară ale moldovenilor.

- Înscenați un obicei.

ACTIONEAZĂ!

- Consumă fructe proaspete, ieși în natură, fă băi de soare și de apă.
- Continuă să îngrijești florile și vară: afinează solul, udă-le.

6. TOAMNA

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce anotimp urmează după vară?
2. Compară toamna cu vara.
3. Care sunt lunile de toamnă?

Cuvinte-cheie:

- toamnă
- septembrie
- octombrie
- noiembrie
- hibernare
- lucrări de toamnă

Ghici

Pasărea se duce,
Strugurul e dulce,
Cade frunza, moare –
Ce-anotimp e oare?

Grigore Vieru

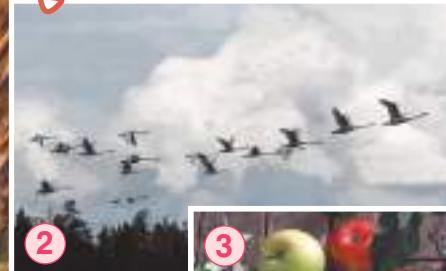
(Toamna)

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
1. Ce anotimp reprezintă?
 2. Ce semne ale toamnei desprinzi din imagini?
Mai cunoști și altele?
 3. Care sunt ocupările oamenilor toamna?

2

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

1

După vară vine **toamna**. Începe școala. Este cel mai viu colorat și cel mai bogat anotimp. Spre sfîrșit însă timpul devine posomorît și ploios. Este vremea pregătirii pentru iarnă. Lunile de toamnă sunt: **septembrie**, **octombrie**, **noiembrie**. Se cunosc trei perioade ale toamnei: *tempurie*, *aurie* și *tîrzie*.

– Cum arată localitatea ta toamna?

AFLĂ MAI MULT!

- **22 sau 23 septembrie** – ziua este egală cu noaptea.
- În popor, lunilor de toamnă li se mai spune:
septembrie – **răpciuine**,
octombrie – **brumărel**,
noiembrie – **brumar**.

2

Toamnă este atunci cînd:

- ◆ ziua scade, noaptea crește;
- ◆ zilele sînt din ce în ce mai răcoroase;
- ◆ cad ploi ciobănești, se așterne brumă, se lasă ceață;
- ◆ frunzele se îngălbenesc și cad;
- ◆ se coc multe fructe – *mere, nuci, gutui, pere, struguri*; legume – *varză, morcovi, sfeclă, ardei* etc.;
- ◆ păsările călătoare pleacă în țări mai calde – *cucii, rîndunelele, cocostîrcii, gîștele și rațele sălbaticice*;
- ◆ animalele se pregătesc pentru iernat: adună semințe, ciuperci, pomușoare, nuci – *veverița, șoarecele de cîmp* etc.;
- ◆ unele animale acumulează rezerve de grăsimi și cad în hibernare (somn de iarnă) – *ariciul, ursul, viezurele, marmota* etc.

– **Completează informațiile date în baza propriilor observări.**

Viticultur

1

Viezure

2

3

Toamna, oamenii au mult de lucru: recoltează și depozitează *pörumbul, floarea-soarelui, fasolea, sfecla, cartofii, strugurii, fructele*. Ei mai ară pămîntul, seamănă *grîu, secară, orz*, plantează pomi etc.

– **Ce lucrări de toamnă desfășoară familia ta?**

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Formulează întrebări în baza informațiilor lecției.

Cînd...?

Ce...?

Care...?

De ce...?

Cum...?

2 a) Formează perechi de cuvinte.

frunze	tractorul	viezurele
albe	călătoare	crizanteme
ruginii	ploi	clopoțelul
păsări	cheamă	ară
brumă	ciobănești	hibernează

b) Construiește propoziții cu perechile de cuvinte formate.

c) Ce este *bruma*?

3 Recunoaște lunile de toamnă în următoarele imagini:

4 Ce lucrări de toamnă se efectuează cu: *grebla, hîrlețul, secera?*

5 a) Ce flori recunoști în imaginea (D)?
b) Formează (imagină) un buchet din diferite flori de toamnă. Cui l-ai dăru? Argumentează.

6 a) Completează un calendar al naturii de toamnă.
b) Folosește datele, informațiile la alcătuirea propozițiilor, compozиtiilor la română, la crearea problemelor de matematică etc.

7 Compara anotimpul toamna cu primăvara.

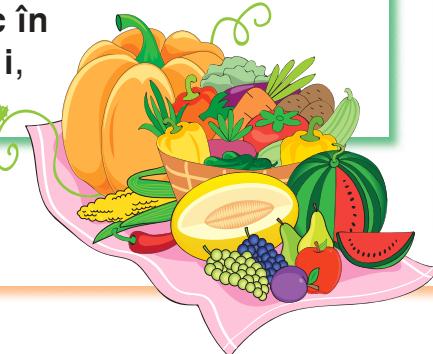
8 Cum înțelegi proverbul: *Toamna se numără bobocii?*

BUCURIA CREAȚIEI

„Hambarul toamnei”

- Adunați în „Hambarul toamnei” poezii, descrieri, ghicitori, proverbe, desene despre toamnă etc.
- Modelați din fructe, legume, frunze diverse personaje, compozиti. Organizați o expoziție.
- Toamna e anotimpul iarmaroacelor. Organizați în scop caritabil un iarmaroc în cadrul școlii, al clasei.

LUCRU ÎN ECHIPĂ

- Formați 3 echipe.
- Alegeti una dintre perioadele toamnei: *timpurie, aurie, tîrzie*.
- Realizați postere.
- Prezentați-le în fața colegilor.

ACTIONEAZĂ!

- Care este mesajul catrenului?
 Frunzele-am adunat
 Ca să fie-n drum curat.
 Trecătorii trec și spun:
 „Ce-ați făcut, e lucru bun!”
- Îndeamnă-ți colegii la acțiuni de îngrijire a spațiilor verzi!

7. IARNA

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Care anotimp este cel mai rece?
2. Care sînt lunile de iarnă?

Cuvinte-cheie:

- iarnă
- păsări sedentare
- vacanță de iarnă
- decembrie
- ianuarie
- februarie

Ghici

Doarme albinuța,
Zboară săniuța,
Noaptea este mare –
Ce-anotimp e oare?

Grigore Vieru
(iarna)

1

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
- 1. Ce reprezintă acestea?
- 2. Ce semne ale iernii sînt ilustrate?
- 3. Ce îți place să faci cel mai mult în acest anotimp?
- 4. Prin ce se deosebește iarna de celelalte anotimpuri?

2

3

4

INFORMEAZĂ-TE!

1

Iarna este cea mai friguroasă perioadă a anului. Cerul e posomorît, acoperit de nori grei. Soarele răsare tîrziu și încălzește fără putere (soare cu dinți). Iarna, noptile sînt mai lungi. Totul în jur îngheată și se acoperă cu zăpadă. Lunile de iarnă sînt: **decembrie, ianuarie, februarie**.

– Cum arată localitatea ta iarna?

AFLĂ MAI MULT!

- **21 sau 22 decembrie** – noaptea cea mai lungă.
- La Polul Nord și la Polul Sud este numai iarnă.
- În popor, lunilor de iarnă li se mai spune:
decembrie – **undrea**,
ianuarie – **gerar**,
februarie – **faurar**.

2

Urmărește și alte semne ale iernii:

- ❄ natura pare încremenită (fără viață);
- ❄ îngheată *bălțile, iazurile și râurile*;
- ❄ unele animale – *iepurii, veverițele* – își schimbă blănița, pentru a se apăra de frig și de animalele de pradă;
- ❄ viețuitoarele ca *ursul, vizeurile, ariciul* hibernează în adăposturi pregătite chiar de ele însesi;
- ❄ cele mai active animale – *vulpile, lupii, iepurii, veverițele, vrăbiuțele, ciocănitorile, coțofenele, porumbeii, sticleții* – săn rezistente la frig și își pot găsi hrana.

1

– Ce schimbi în viața ta iarna? (Îmbrăcămîntea, alimentația.) De ce?

3

Activitățile oamenilor continuă și iarna. Ei repară tractoarele, semănătorile, combinele.

În sere cultivă *roșii, castraveti, cresc răsaduri*.

Pregătesc semințe pentru semănat. Curăță străzile de zăpadă. Oamenii mai au grija de animalele domestice. Nu uită nici de cele sălbatice.

2

– Cum pot fi ajutate animalele sălbatice pe timp de iarnă?

4

Copiii se bucură enorm de venirea iernii. Acum ei pot să patineze, să schieze, să se dea cu sania, să facă figuri de zăpadă.

– Ce bucurii îți mai oferă iarna?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Alege varianta/variantele corecte.

- iarna... a) cerul: este de cele mai multe ori senin/este acoperit cu nori grei/este de cele mai multe ori fără soare.
b) hibernează: lupul/ursul/marmota.
c) oamenii: cresc răsad/seamănă grâu/repară combine.

2 a) Găsește *intrusul*.

b) Cărui tip de sport î se potrivește fiecare dintre obiecte?

- 3** a) Ce fenomen reprezintă imaginile A și B?
 b) Descrie iepurele.

APLICĂ!

- a) Demonstrează, în baza propriilor observații, că zăpada și gheata sănătății apă.
 b) Ce însușiri au zăpada și gheata? Scrie datele într-un tabel asemănător celui dat.

	zăpadă	gheată
culoare		
gust		
miros		
tare/moale		
rece/caldă		

ACTIONEAZĂ!

- a) Care este mesajul versurilor?
*Iarna este rea din fire.
 De ajutor și de iubire
 Au nevoie vietățile plăpînde.*
 După Elena Dragoș

LUCRU ÎN PERECHE

- Care dintre afirmații este adevărată? De ce?
 - E bine să stăm iarna în casă, pentru a nu răci.
 - Jocurile de iarnă călesc organismul!

- Comentează proverbele:

- Cumpără vara sanie și iarna căruță.
- Zăpadă pe ogoare – pîne în hambare.

REȚINE!

EVITĂ:

- să patinezi în locurile interzise!
- să arunci cu bulgări de zăpadă tari!
- să te dai cu sania lîngă stradă!

BUCURIA CREAȚIEI

La gura sobei

- Cum vă pregătiți de sărbători?
- Selectați poezii, proverbe, descrieri, imagini, curiozități despre iarnă. Organizați o șezătoare.

- b) Fă o ferestruică într-o butelie de plastic. Pune în interior firmituri, semințe. Agăță butelia într-un loc unde păsările pot veni fără teamă.

8. HORA ANOTIMPURILOR

Proiect de grup

PRIMĂVARA

VARA

„Harta” proiectului

Repere:

1. Semne caracteristice anotimpului (fenomene ale naturii).
2. Schimbări în viața plantelor și a animalelor.
3. Activități ale oamenilor.
4. Evenimente ale anotimpului.
5. Curiozități din lumea naturii.
6. Mesaje de protejare și îngrijire a mediului.

IARNA

TOAMNA

Putem realiza:

✓ postere tematice;	✓ calendarul evenimentelor;
✓ pomul anotimpului;	✓ dicționare de flori, de plante medicinale, de animale;
✓ cărțulii;	✓ calendar al naturii;
✓ probe pentru concursuri;	✓ pliante.
✓ compoziții științifice;	

10 de CE...

1. Ce am văzut?
2. Ce am auzit?
3. Ce am făcut?
4. Ce am dat?
5. Ce am luat?
6. Ce am învățat?
7. Ce aş vrea să mai ştiu?
8. Ce am înțeles?
9. Ce emoții am trăit?
10. Ce m-a impresionat?

9. TIMPUL. MĂSURAREA TIMPULUI

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ai nevoie uneori să știi ora exactă? Relatează.
2. La ce folosește un *calendar*?
3. Ce este *timpul*?

Cuvinte-cheie:

- **timpul trecut**
- **timpul prezent**
- **timpul viitor**
- **calendar**
- **ceas**

DESCOPERĂ SINGUR!

- Observă imaginile.
- 1. Cîte generații de oameni sînt redată în imaginea ①?
- 2. Din care generație faci parte tu?
- 3. Cînd te-ai născut și cîți ani ai?
- 4. Ce evenimente din viața ta îți au rămas în memorie?
- 5. Cîți ani are orașul Chișinău? Calculează (anul întemeierii – 1436).
- 6. Cine a fost Ștefan cel Mare? De ce îl elogiem și azi?

Chișinăul vechi

③

Stejarul lui Ștefan cel Mare
(s. Cobilea)

INFORMEAZĂ-TE!

1 Durată măsurată în *ore, zile, săptămâni, luni, ani* este **timpul**. Tot ce s-a întîmplat în viața ta pînă acum a avut loc în **timpul trecut**. Momentul în care citești aceste rînduri se numește **timp prezent**. Timpului care va urma de azi înainte îi zicem **timp viitor**.

– Cum ai putea să ști exact cât timp a trecut de la nașterea ta?

AFLĂ MAI MULT!

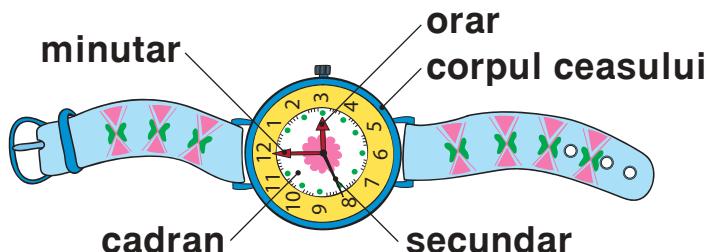
O dată la 4 ani, luna februarie are 29 de zile. Acest an se numește **an bisect**.

2

Cîndva, oamenii numărau doar zilele și noptile (cu ajutorul pietricelelor, nodurilor pe o funie). Apoi, ei au împărțit anul în luni, lunile – în zile, zilele – în ore. Așa a apărut **calendarul**. Mai tîrziu, au creat **ceasul** – principalul instrument de măsurare a timpului. Primul ceas inventat a fost cel *solar*. Apoi au urmat *ceasul de apă*, *ceasul de nisip* (clepsidra), *ceasul de perete cu pendul*, *ceasul de buzunar*, *ceasul electronic*.

– Observă părțile unui ceas de mînă.

– De ce trebuie să știi ora exactă?

LUNA	LUNA	LUNA
I - M - I - N - I - O	I - M - I - N - I - O	I - M - I - N - I - O
1 2 3 4 5 6 7 8	1 2 3 4 5 6 7 8	1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15	9 10 11 12 13 14 15	9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22	16 17 18 19 20 21 22	16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29	23 24 25 26 27 28 29	23 24 25 26 27 28 29
30 31	30 31	30 31

Deșteptător

Clepsidră

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Comentează enunțurile:

a) Timpul este (...).

b) Calendarul indică (...).

c) (...), (...) sunt instrumente de măsurare a timpului.

RETINE!

1 an = 365 sau 366 de zile = 12 luni

1 lună = 28 de zile (4 săptămîni)

sau 29, 30, 31 de zile

1 săptămînă = 7 zile

1 zi = 24 de ore

1 oră = 60 de minute

1 minut = 60 de secunde

2 Stabilește după un calendar:

a) lunile care au 31 de zile;

b) lunile care au 30 de zile;

c) luna care nu are nici 30, nici 31 de zile;

d) în ce zi a săptămînii:

✓ vei sărbători anul acesta ziua ta de naștere, ziua de naștere a mamei, a tatălui, a surorii, a fratelui;

✓ ai venit la școală anul acesta;

✓ vom sărbători Ziua Copiilor.

3 Găsește *intrusul*.

a) minutar, orar, zi, secundar;

b) an, lună, zi, oră;

c) deșteptător, clepsidră, calendar, cîntar.

4 Descrie tipurile de ceasuri prezентate.

7 Stabilește corespondență:

Curînd voi împlini 9 ani.

Mă aflu la lecția de *Științe*.

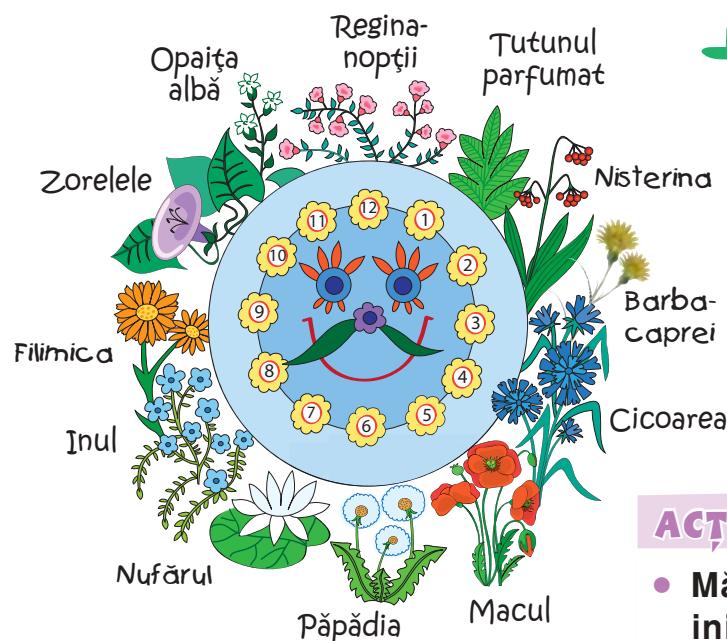
Aveam 10 luni și 3 zile cînd am făcut primul pas.

- timp prezent
- timp trecut
- timp viitor

8 Completează potrivit.

- ✓ *Dacă* ieri a fost miercuri, *atunci* poimîine va fi (...).
- ✓ *Dacă* Mihaela s-a născut primăvara, *atunci* ziua ei de naștere poate fi: *în septembrie, în mai, în august?*

– Ce s-ar întîmpla dacă s-ar opri *timpul*?
– Cum înțelegi expresia: „Într-un ceas bun”?

BUCURIA CREAȚIEI

- Imaginează-ți că ai inventat „mașina timpului”. Unde ai vrea să ajungi: *în trecut sau în viitor? De ce?*

AFLĂ MAI MULT!

- Savantul suedez Carl Linné a creat **un ceas din... flori** (vezi desenul). Fiecare plantă din acest ceas își desface petalele la o oră anumită.
- Ceasului i se mai spune *mașina timpului*.

ACTIONEAZĂ!

- Măsoară-ți periodic pulsul (bătăile inimii). Aceasta trebuie să producă 70–100 de bătăi pe minut.
- Deschide acasă robinetul astfel ca să picure. Observă câte picături cad într-un minut. Calculează câte picături vor cădea în 10 minute. Trage concluzii. **Economisește apa!**

10. PLANIFICAREA TIMPULUI

AMINTEŞTE-ȚI!

1. Ce cunoști despre timp?
2. Cu ce măsori timpul?
3. Îți planifici activitățile zilnice? Argumentează.

Cuvinte-cheie:

- a planifica
- program
- învățatură
- muncă
- odihnă

Ghici

N-are mîini și totuși bate,
Bate-ntruna zi și noapte.
Orișuinde îl vei pune,
De-l privești, timpul îți spune.
(Ceașni)

DESCOPERĂ SINGUR!

- Privește imaginile.
 1. Ce reprezintă ele?
 2. Descrie cum decurge o zi din viața ta.
 3. De cât timp ai nevoie pentru a-ți pregăti temele?
 4. Crezi că timpul poate fi pierdut? Argumentează.

INFORMEAZĂ-TE!

- 1 Oamenii au înțeles că timpul pierdut nu se mai recuperează. De aceea au început să-și planifice chibzuit timpul, ordonându-și activitățile zilnice.

– De ce e bine să-ți planifici ziua?

2

Pentru a crește sănătos și a obține succese este important să-ți planifici timpul. Astfel, trebuie să stabilești de cât timp vei avea nevoie pentru *a te alimenta, a-ți pregăti temele, a te juca, a te întâlni cu prietenii, a ajuta părinții* etc.

Varză-Dulce te sfătuiește:

- ✓ Întocmește un program pentru activitățile zilnice.
- ✓ Ia în considerație și activitățile familiei.
- ✓ Introdu în program ceea ce îți place, dar nu uita de ceea ce trebuie să faci.
- ✓ Practică sportul.
- ✓ Respectă strict programul.

- Ai vrea să schimbi ceva pentru a deveni mai organizat?

Relatează.

A

B

C

- Cum crezi, care este deosebirea dintre „pierdere unei bannote” și „pierderea timpului”?

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

1 Adevărat sau fals?

- ✓ Este necesar să-mi planific timpul.
- ✓ Nu e atât de important să respect întocmai programul stabilit.
- ✓ Programul meu trebuie să includă doar muncă.

2 a) Iată activitățile pe care le face de obicei Cristi. Stabilește legături conform modelului.

8:00	•	iese la joacă în curte	dimineață
15:00	•	merge la școală	la amiază
7:00	•	navighează pe internet	după-amiază
13:00	•	se culcă	
21:00	•	ia prânzul	
18:00	•	se trezește	seara

b) Cît timp stai de obicei la calculator?

REȚINE!

Nu e sănătos să stai mai mult de 1–2 ore în fața calculatorului.

3 Ai vreun plan pentru viitor? Cum îl vei realiza?

4 a) Enumera activități pe care le desfășori în timpul liber.

b) Care e cea mai plăcută pentru tine? De ce?

LUCRU ÎN PERECHE

• Explicați proverbul:

*Lucrul lăsat de azi pe mâine,
nefăcut rămîne.*

JOC

Încearcă să mimezi, în fața clasei, diferite activități. Colegii tăi vor ghici despre care activități este vorba.

ACȚIONEAZĂ!

- Alcătuiește un program pentru o zi.
- Acționează conform programului stabilit.
- A doua zi desfășoară-ți activitățile la întâmplare.
- Compară rezultatele. Concluzionează.

11. SÎNT PRIETENUL NATURII

AMINTEȘTE-ȚI!

1. Ce este *natura*?
2. De ce trebuie să protejăm natura?

Cuvinte-cheie:

- natură
- ocrotire
- poluare

DESCOPERĂ SINGUR!

1. Compară desenele. Care îți place mai mult? De ce?
2. a) Cum arată spațiile din jurul școlii/casei tale? Argumentează.
b) Cine le îngrijește?
c) Dacă sînt neîngrijite, cine crezi că este vinovat?
3. Ce acțiuni ai putea face tu împreună cu prietenii, colegii, familia, vecinii?
4. Cum înțelegi afirmația: „Trăim aceeași viață cu natura”?

INFORMEAZĂ-TE!

1 Noi, oamenii, facem parte din **natură**. Pentru a trăi și a ne dezvolta într-un mediu sănătos, trebuie să-l ocrotim și să-l îngrijim.

– Cum îți vezi localitatea: curată sau poluată? Relatează.

2

Unele activități și comportamente ale oamenilor dăunează mult mediului în care trăim. În fiecare zi:

- ✓ deșeurile săturate aruncate la întâmplare;
- ✓ se poluează *apele, aerul și solul*;
- ✓ se taie nechibzuit păduri;
- ✓ se vînează, se pescuiește mai mult decât avem nevoie.

- Ce se poate întâmpla dacă nu vom avea grijă de mediul în care trăim?

3

Dacă vom continua să ne comportăm irresponsabil, Pământul se va îmbolnăvi. Atunci vom fi și noi, și animalele, și plantele bolnave.

- Care ar fi mesajul tău ecologic pentru locuitorii Terrei?

A**B**

EXERSEAZĂ! REFLECTEAZĂ! ACȚIONEAZĂ!

RETINÉ!

5 iunie – Ziua Mondială a Mediului Înconjurător

1 Completează enunțurile:

- A polua înseamnă (...).
- Dacă (...), atunci vom avea un mediu sănătos.

2 Aruncă selectiv deșeurile în pubele speciale.

Observă și memorează culorile pubelelor.

● clame (oțel)

● sticlă

● ziare

● minge gonflabilă

● ambalaje de la suc

● borcane

● reviste

● pahare de unică folosință

● cutii de conserve

● ambalaje din carton pentru ouă

● sticluțe de parfum

ACTIONEAZĂ!

- Revizuiți obiectele din casă. Care dintre acestea pot fi refolosite în alt scop? Ce veți dăruî și cui? (Copiilor orfani, săraci.)

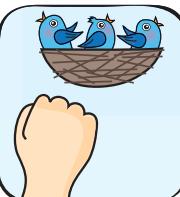
(A)

LUCRU ÎN ECHIPĂ

AŞA – DA! AŞA – NU!

- Discutați în baza desenelor.

- Formulați reguli de protejare a naturii în baza acestora.

BUCURIA CREAȚIEI

a) Cum înțelegi îndemnurile?

- Să dăm viață nouă obiectelor vechi.
- Dăruiește lucrurile de care nu mai ai nevoie (hainute, cărți, jucării etc.).
- Ceea ce este inutil pentru un om poate fi o coemoară pentru altul.

b) Cum ai putea refolosi: o butelie din plastic, o rochie veche, o copertă de carte, o pungă de hârtie, un recipient de sticlă?

c) Realizează o lucrare din obiecte deja folosite.

AFLĂ MAI MULT!

- A recicla înseamnă a transforma un obiect în altul.

- Un teanc de hârtie de un metru înălțime salvează un copac.

ACTIONEAZĂ!

- Spune **STOP** risipei de hârtie.
- Colectează selectiv deșeurile!
- Desfășoară acțiuni de înverzire și înfrumusețare a spațiilor din jurul tău.

(B)

12. SĂ ÎNVĂȚĂM IUBIREA DE PATRIE

PROIECT DE GRUP

1 Care este mesajul versurilor?

„Am un plai ca din poveste
Altul mai frumos nu este.”

Grigore Vieru

„HARTA” PROIECTULUI

I. CERCETĂTORII *Povestea Moldovei*

- Legende despre Moldova
- Scurt istoric
- Harta Moldovei
- Simboluri de stat (*imnul, drapelul, stema*)
- Imagini, fotografii, desene
- Poezii, cîntece, dansuri patriotice

III. FOLCLORIȘTII

Tradiții și obiceiuri moldovenești

- Sărbători naționale, locale, religioase
- Tradiții și obiceiuri (de *Crăciun, Anul Nou, Paște*)
- Tradiții în arta populară: *olăritul, tîmplăritul, țesutul, croșetarea, împletitul*
- Șezătorile
- Costumul național
- Bucatele naționale
- Hramul localității

PRODUSE:

➤ Cărțulii	➤ Postere
➤ Prezentări ppt	➤ Mesaje
➤ Articole de ziar	➤ Pliante
➤ Compoziții	➤ Colaje
➤ Expoziții	

2 Ce crezi că se cuprinde în expresia „iubire de țară”?

II. ETNOGRAFII

Bogățiile Moldovei

- Natura pitorească
- Sol bogat
- Monumente, muzee, mănăstiri
- Personalități marcante
- Colective artistice
- Roadele muncii băstinașilor (*fructe, legume, vin*)

IV. NATURALIȘTII

„Țara mea – țară curată!”

- Importanța apei, a aerului, a solului, a plantelor și animalelor
- Activitățile omului și urmările pentru natură (pozitive, negative)
- Probleme de mediu ale Republicii Moldova
- Soluții și acțiuni
- Cetăteni responsabili, disciplinați, ordonați
- Străzi, drumuri, parcuri, alte spații amenajate
- „Adoptarea” unei străzi, a unui spațiu, a unei plante etc.

BUCURIA COLABORĂRII

Lucrînd în echipă...

➤ am simțit...	➤ am ajutat la...
➤ mi-am dat seama...	➤ m-a impresionat...
➤ am fost ajutat la...	➤ am învățat...

AUTOEVALUARE

Acum știu și pot...

1

...să clasific lunile anului conform anotimpurilor:

septembrie martie noiembrie ianuarie octombrie aprilie iulie
decembrie august iunie mai februarie

2

...să completez tabelul cu cel puțin 3 semne ale fiecărui anotimp.

	Primăvara	Vara	Toamna	Iarna
Semne				

3

...să descriu un arbore în decursul celor patru anotimpuri.

4

...să completez enunțurile:

- În anotimpul (...) unele animale hibernează.
- (...) este anotimpul recoltelor.
- Plantele și animalele se trezesc la viață (...).
- În anotimpul (...) puii animalelor cresc și învață să se descurce singuri.

5

...să formulez afirmații adevărate.

Ceasul indică anul, luna și ziua săptămînii;
este un instrument de măsurare a timpului;
indică durata măsurată în ore, săptămîni, luni, ani.

6

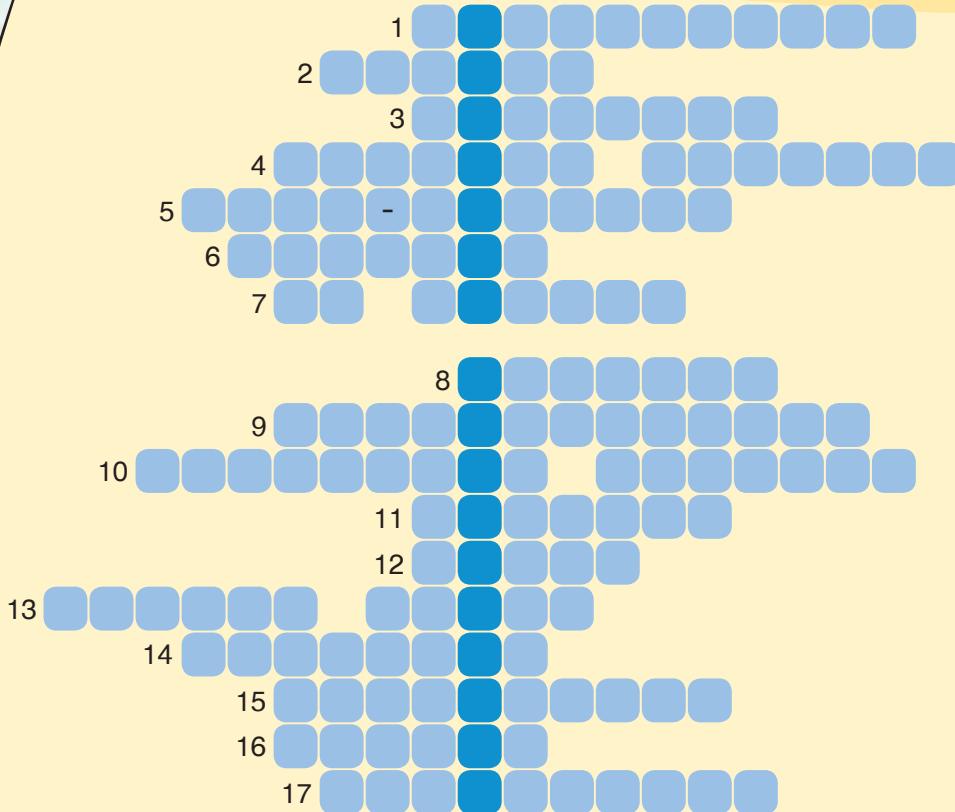
...să enumăr cel puțin 2 motive pentru care trebuie să-mi planific timpul.

7

...să formulez cel puțin 3 reguli de comportare corectă în natură.

BILANT

1. Frecventarea școlii este (...).
 2. Corpurile de pe Pămînt, Soarele, Luna, stelele formează (...).
 3. Natura trebuie (...).
 4. Soarele, Pămîntul, Luna, stelele sînt (...).
 5. A fi educat sau (...).
 6. Fiecare copil are dreptul la o (...).
 7. Ce crește din copilul care muncește?
 8. Văzul, auzul, miroslul, gustul și pipăitul sînt (...).
 9. Toate (...) trec prin cîteva etape de viață.
 10. Denumirea țării noastre.
 11. Nufărul face parte din mediul (...).
 12. Animalele trăiesc în diferite (...).
 13. Animalele și plantele rare sînt înscrise în (...).
 14. Terra sau (...).
 15. Locurile de trai ale oamenilor.
 16. Este foarte important să-ți planifici (...).
 17. La tratarea diferitor boli se folosesc și plante (...).

Răspunsuri: 1) obligațorie; 2) natură; 3) ocroră; 4) corpuri cerești; 5) bine-crescut; 6) familie; 7) om harmic; 8) simțuri; 9) viețuitoare; 10) Republica Moldova; 11) acvatic; 12) mediu; 13) Cartea Roșie; 14) Pamintul; 15) localități; 16) timpu; 17) medicina.

MINICALENDAR ECOLOGIC

Data	Evenimentul aniversat și simbolul acestuia	Data	Evenimentul aniversat și simbolul acestuia
22.03	Ziua Mondială a Apei 	05.06	Ziua Mondială a Mediului
01.04	Ziua Păsărilor 	21.06	Ziua Soarelui
07.04	Ziua Mondială a Sănătății 	23.09	Ziua Mondială a Curățeniei
22.04	Ziua Pământului 	04.10	Ziua Mondială a Animalelor

VIEȚUITOARE RARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ghiocel bogat

Bujor de pădure

Dedițel

Hermelină

Nurcă europeană

Nufăr alb

Acvilă imperială

Vidră

Hrib arămiu

Lebădă cîntătoare

Nisetru

Mierlă de piatră

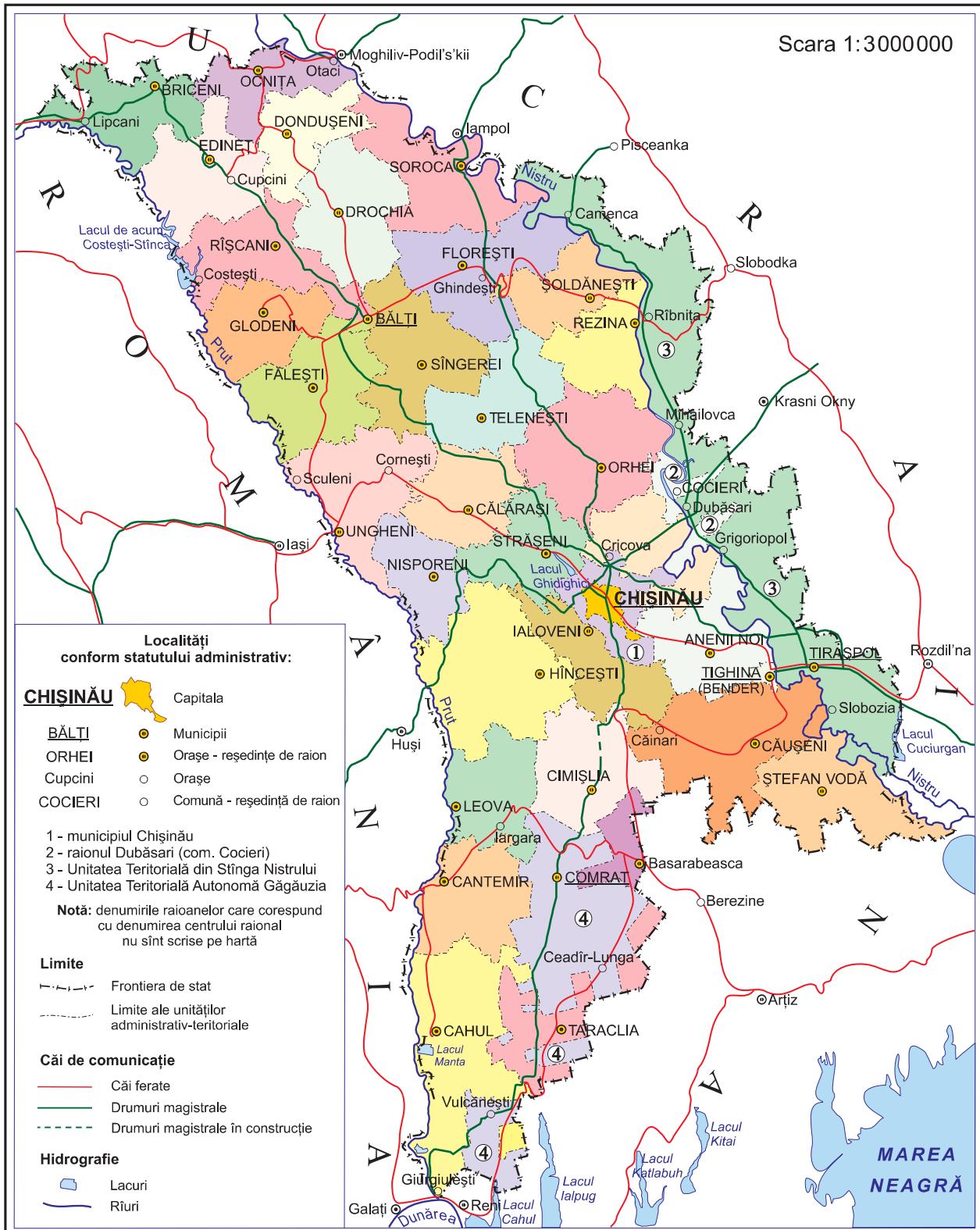

Dropie

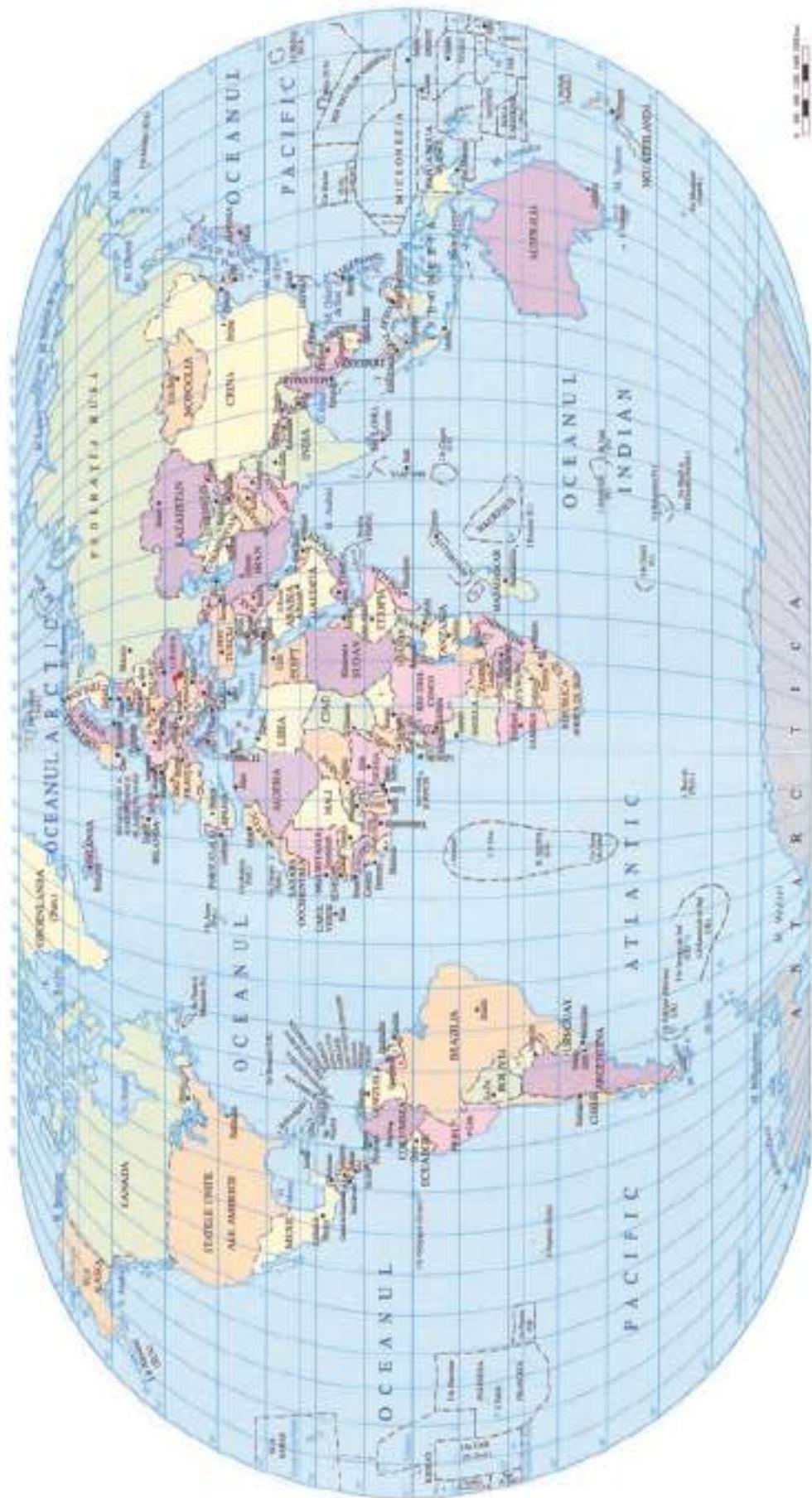

HARTA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Scara 1:3000000

HARTA LUMII

MIC DICȚIONAR

A

- (a) **absorbi** – a suge, a înghiți
activitate – muncă, treabă, îndeletnicire, ocupătie
(a) **acumula** – a aduna, a strînge
anterior – care este așezat în partea de dinainte; precedent
arbore genealogic – reprezentare în formă de copac cu ramuri a legăturii dintre membrii unei familii
(a) **argumenta** – a dovedi, a demonstra, a susține

B

- băstinaș** – persoană care se află din moși-strămoși pe pămîntul pe care locuiește
bloc – clădire mare cu multe etaje
bulevard – stradă largă și dreaptă, de obicei plantată cu arbori pe margini

C

- (a) **cerceta** – a studia, a observa cu atenție
civilizat – politicos, bine-crescut
comportare – fel de a se purta în anumite împrejurări și situații, conduită
cosmos – lumea care ne înconjoară, fără sfîrșit; univers
cotidian – de fiecare zi, zilnic
crater (lunar) – adâncitură rotundă de pe suprafața Lunii
(a) **cultiva** – a lucra pămîntul

D

- (a se) **deplasa** – a merge, a se duce
(a) **descoperi** – a afla ceva nou
(a) **desprinde** – a separa, a desface
dificultate – greutate de a face ceva; problemă, piedică, obstacol

E

- ecuson** – 1) placă de metal sau din alt material, de obicei în formă de scut, care poartă anumite însemne; 2) plăcuță de metal, de plastic etc. având imprimate unele date despre persoana care o poartă
efect – rezultat, urmare, consecință
(a) **efectua** – a îndeplini, a face, a realiza ceva, a lucra
element – parte care intră în alcătuirea unui lucru; componentă
(a) **emana** – a împrăștia (un miros)
enorm – uriaș, gigantic, foarte mare
etapă – perioadă, fază
exterior – care este în afară, extern

F

- ființă** – tot ceea ce are viață; viețuitoare; om
(a) **fixa** – a așeza ceva într-un loc determinat, astfel încât să nu mai poată fi mișcat
funcție – 1) activitate; 2) rol, sarcină

G

- ghindă** – fructul stejarului, de mărimea unei alune, de culoare auriu-cenușie
grindină – ploaie cu gheăță sub forma unor pietricele

H

- hrană** – tot ceea ce servește la nutriția omului, a animalelor și plantelor; mâncare

I

- (a) **identifica** – a recunoaște; a deosebi
(a) **instala** – a aranja, a monta
intens – care se face cu putere, cu străduință

interior – care este așezat înăuntrul unui lucru, al unui spațiu etc.

(a) **inventa** – a face ceva nou, care nu a mai existat, a crea

I

(a se) **înteți** – a crește, a spori

(a) **întocmi** – a alcătui, a organiza

L

lucru – 1) obiect, tot ceea ce există în afara de ființe; 2) activitate, muncă

M

(a) **marca** – 1) a face un semn caracteristic pe un obiect pentru a-l deosebi de altele; 2) a indica, a arăta; 3) a înscrie un punct (gol, coș) în jocurile sportive

(a se) **mentine** – a rămâne neschimbat

migratoare – călătoare

mimică – expresie a feței

model – obiect care poate servi pentru imitație; exemplu

moral – care se referă la reguli de comportare

N

nuanță – fiecare dintre varietățile unei culori

nutritiv – care hrănește; hrănitor

O

obiect – 1) orice lucru, corp; 2) disciplină școlară

(a) **ordona** – 1) a porunci, a comanda; 2) a aranja, a însărui

P

paralizat – fără mișcare, înțepenit, încremenit

pîlnie – obiect în formă de con gol în interior, prelungit în jos printr-un tub îngust, servind la turnarea lichidelor în vase cu gura strîmătă

(a) **percepe** – a constata ceva cu ajutorul simțurilor și al gîndirii

permanent – care există, durează mereu sau mult timp fără a se schimba

(a) **planta** – a sădi, a răsădi

porțiune – parte din ceva

(a) **presupune** – a fi de părere, a crede; a bănuí

R

(a) **realiza** – a face ceva, a crea, a elabora

(a) **reduce** – a micșora, a scădea

(a) **reflecta** – 1) a se întoarce, a se răsfrînge, a reveni; 2) a gîndi profund; a cugeta, a medita la...

relație – legătură între două sau mai multe lucruri, fapte, idei, persoane, popoare etc.

(a) **respecta** – 1) a arăta cuiva stimă; 2) a ține seamă de niște reguli

(a) **respira** – a trage aer pe nas în plămîni și a-l da afară

rezistent – 1) durabil, trainic; 2) puternic, dîrz

S

schimbare – 1) înlocuirea unui lucru cu altul; 2) a da unui lucru altă formă, alt aspect etc.; a modifica, a transforma

semen (seamăn) – om; aproapele cuiva; care este la fel cu cineva

senzație – 1) perceptie, simțire; 2) ceea ce impresionează în mod puternic

(a se) **situa** – a se așeza, a se aranja

specie – 1) soi, fel; 2) categorie ce cuprinde animale și plante cu însușiri comune

T

(a) **trasa** – 1) a însemna pe o foaie linia sau desenul unui plan, al unui drum etc.; 2) a indica, a da sfaturi pentru finalizarea cu succes a unei acțiuni, activități

trăsătură – însușire sufletească, calitate, caracteristică

CUPRINS

1. Natura – lumea din jurul tău

1. Ce este natura?	6
2. Corpurile din natură.....	8
3. Corpurile terestre.....	10
<i>Autoevaluare.....</i>	12

2. Lumea vie

1. Locul de trai al omului	14
2. Mediul familial	17
3. Mediul școlar	20
4. Mediul social.....	22
5. Mediile de viață ale animalelor	24
6. Mediile de viață ale plantelor	27
7. Părțile plantei.....	30
8. Schimbările din lumea vie	33
9–10. Cum cunoști lumea din jur	36
<i>Autoevaluare.....</i>	40

3. Corpurile cerești

1. Soarele. „Familia” Soarelui.....	42
2. Pămîntul. Globul pămîntesc.....	45
3. <i>Proiect de grup: Pămîntul – casa noastră comună</i>	47
4. Luna	48
5. Spațiul	51
<i>Autoevaluare.....</i>	54

4. Mișcarea și timpul

1. Totul se află în mișcare.....	56
2. Ziua și noaptea	59
3. Anotimpurile	61
4. Primăvara.....	63
5. Vara.....	67
6. Toamna	70
7. Iarna.....	73
8. Proiect de grup: Hora anotimpurilor	76
9. Timpul. Măsurarea timpului	77
10. Planificarea timpului.....	80
11. Sînt prietenul naturii	83
12. Proiect de grup: Să învățăm iubirea de Patrie	86
Autoevaluare.....	87
Bilanț	88

Anexe

• Minicalendar ecologic	89
• Viețuitoare rare din Republica Moldova.....	90
• Harta teritorial-administrativă a Republicii Moldova ...	91
• Harta lumii	92
• Mic dicționar.....	93

Stiințe

Manual pentru clasa a 2-a

Editura PRUT vă propune
pentru clasa a 2-a la Științe:

- Manual
- Caietul elevului
- Ghid pentru învățători și părinți

ISBN 978-9975-54-213-5

9 789975 542135